

evangélikus

81. évfolyam, 31. szám
2016. augusztus 7.

élet

**Áldás
szívből,
lélekből
és égből**

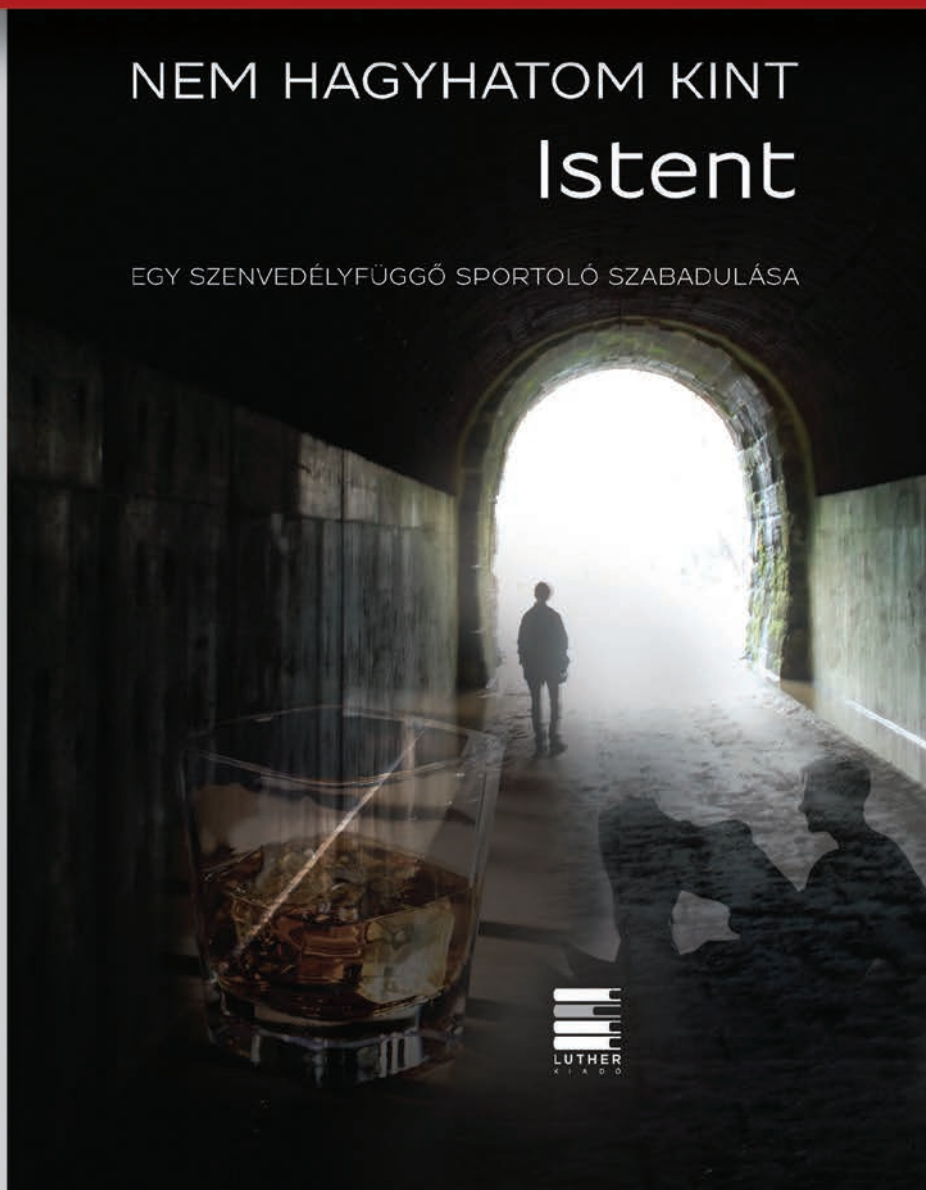
Ízelítő
a Szélrózsa
találkozóról

20. oldal

EGY SZENVEDÉLYFÜGGŐ SPORTOLÓ SZABADULÁSA

NEM HAGYHATOM KINT Istent

EGY SZENVEDÉLYFÜGGŐ SPORTOLÓ SZABADULÁSA

GOMBOLA ANDRÁS: NEM HAGYHATOM KINT ISTENT

„András könyvét ajánlom mindenkinek, akit megérint a függőség ördöge. (...) Akit elhanyagolnak, azt kísérteni fogja a hanyagság csábító bosszúja. Önmagától is, másoktól is, az egész világtól is elfordulhat az, akinek fáj a szíve, a léte. A metanoia egy olyan fordulat, amely megváltja a szenvedőt, kinyitja a szívét, és valami nagynak kicsi részévé teszi, talán (...) egy élő sejt Krisztus testében. Az elszigetelt ego illúziója eltűnhet, és az együttlét, a részvétel valami nagyban, valósággá válhat.” Feldmár András
1890 Ft

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON

Evangelikus könyvesbolt: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/a
nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
levelezési címünk: Luther Kiadó 1085 Budapest, Üllői út 24.

Wartburg-kert a völgyben

Magyarország legszínvonalasabbnak mondott fesztiválját Márta István színházrendező és felesége, Szurdi Éva keramikumművész álmodta meg, akik a nyolcvanas években vá-

sároltak házat Kapolcson. 1989 augusztusában tartották itt az első, akkor még kapolcsi művészeti napoknak nevezett rendezvényt, amelyre összesen látogattak el annyian, mint az ideai fesztivál elő három napján a Wartburg-templomkertbe: nagyjából félezren.

Amiről a puszta mesél

Kevés olyan magyar falu van, ahol több jeles személyiség is maradandó nyomot hagyott. Igazán különleges hely tehát Sárszentlőrinc. Nem számítva az 1866-tól

harmincöt éven át itt szolgáló evangélikus pap költőt, Sántha Károlyt, ez a kis „Isten háta megettí” község három irodalmár nagysághoz is kötődik.

Tusványos keresztény szemmel

„Itthon voltunk, vagyunk, leszünk Európában” – ez volt a július 19–24. között megrendezett huszonehetedik bálványosi nyári szabadegyetem és diáktábor mottója.

Találó, mert igaz, és mert a székelek, erdélyi magyarok mellett itt – több mint hétszáz kilométerre Budapesttől – az anyaországból érkező is másodpercek alatt otthon érezheti magát.

Égi áldás

Íme, a hetilapban publikálók egyik tipikus „problémája”. Amikor ezeket a sorokat írom, a Mátrában éppen félidejénél tart a július 27–31. között zajló tizenegyedik országos evangélikus ifjúsági találkozó, mire viszont magazinunk augusztus első hétvégén az előfizetők postaládájába kerül, a Szélrózsa résztvevői már rég szétszóródtak – a szélrózsa minden irányába... A Magyarországi Evangélikus Egyház legnagyobb – kétévenkénti – rendezvénysorozatát nem „címlapon hozni” nem lehet, félideben azonban érdemben értékelni sem. Hiszen ki tudja, mit hoz a második két nap, ki tudja, milyen útravalókat véglegesít az ideai találkozó többféle megközelítésben is elemzett (konkrétan 1Móz 12,2-ből választott) mottója: „Áldás leszel.”

Értetni vélik az áldás szó jelentését a bibliaismerettel, teológiai képzettséggel nem rendelkezők is, mi több, azok szóhasználatában is el-elhangzik e főnév, akik az áldást nem Istentől eredeztetik. A Szélrózsa központi témájának már a csütörtök reggeltől a Mátra Kempingre zúdult özönvízserű csapadék is pikáns felhangot adhatott, de az igazán izgalmas kérdés persze a fesztiválos programözönben is mindig az, hogy képesek vagyunk-e szívünk mélyén „meglátni” a szívárványt, a jelét annak a szövetségnek, amelynek megkötését Isten személy szerint számunkra is kínálja. Hogy kedvező és kedvezőtlen külső körülmények közepette is sikerül-e felismernünk személyes megváltottságunk elfogadásának üdvözítő ígérését. Mert nem csak az ósatyákat, Ábrahámot, Noét és a többieket edzették hitpróbáló helyzetek. Áldottá és áldássá – gyarló emberi mivoltunk ellenére – mi is az Isten kegyelmének jóvoltából lehetünk.

A Szélrózsa ifjúsági találkozó, az ifjak többsége pedig szünidejét töltő diák, ám alighanem a találkozó felnőtt résztvevőinek többsége is tartalékolt szabadnapokat augusztusra. A hónap első két hetében egyházunk országos irodája szintén nyári szünetet tart, könyvesboltostul bezár a Luther Kiadó, és a szerkesztő is felettébb hálás, hogy szeptember közepéig – Kő András személyében – lesz helyettesítője...

Mint arról az *Égtájoló* rovatban Szemerei János püspök meggyőzően értekezik, kikapcsolódásra mindannyiunknak szüksége van. Ez azonban a legkevésbé sem jelent *áldatlan* állapotot. Hiszen az Úristen nincs szabadságon.

● T. PINTÉR KÁROLY

„Úgy vagyunk, mint az egyszeri szerzetes”

Legutóbb a Luther-rajzfilm talán első elkészült epizódjának bemutatóján, az Evangélikus Hittudományi Egyetemen találkoztunk Lackfi Jánossal. Mostani beszélgetésünk színhelye a budapesti Tüskecsarnok, a július 7–10. között megrendezett „A föld sója” közép-európai keresztény találkozó helyszíne volt, ahol – alkotótársával, Richly Zsolt rendezővel együtt – Fabiny Tamás püspök faggatta a sorozat szövegkönyvének íróját.

A hónap igéje

Sokszor a békesség, az egymással való jó kapcsolat és megértés azon múlik, hogy a „kötelező” udvariasságon, a formális érintkezésen túl cselekedeteink által nyújtunk-e valami többletet is másoknak. „Meg tudjuk-e sózni”, kellemsé és kívánatosabbá tudjuk-e tenni az Úr útját; azt, ahogy azt mi képviseljük. Vagy ahogy a 33–48. versben olvashatjuk, igazságunk fölényes bizonyosságával megbotráncoztatjuk, semmibe vesszük a másikat, és rideg lelkületet árasztunk. Ha az utób-

is. Akkor tud elcsöndesedni, és tudja elfogadni Isten tanácsát és ítéletét is. Mert a tűz vagy ítélt, vagy tisztít.

Azzal, hogy az Úr Jézus föláldozta magát a kereszten, véget ért az ószövetségi áldozatok bemutatásának a kora. Az Ige mégis azt mondja az *Újszövetségben*, hogy minden hívő pap, akinek mindig Isten előtt kedves lelki áldozatokat kell föláldoznia az Úrnak (1Pt 2,5).

Van-e benned só, testvérem? Vagy unalmas és száraz a mondanivalód? Vannak olyan kiismerhetetlen emberek, akikkel nem lehet beszélgetni. Szinte kínosan kell keresni, hogy még mit mondjunk, és mit kérdezzünk. És eközben néha olyasmi hangzik el részünkről, ami fölösleges vagy botráncoztató, esetleg pletyka is. De jó, hogy nekünk van miről beszélnünk, mert tele a szívünk vigasztaló igékkel, átélt találkozásokkal, amikor az Úr vezetett, és segítséget adott egy-egy helyzetben! Az ilyen eseteket a végtelenségig lehet sorolni, csak kérd az Urat, hogy arra terelődjék a figyelmed. Akkor a pókerarcú és pókerviselkedésű ember is ösztönzést kaphat, sőt megnyílhat a jóra. És egy-egy drága igét is mindenkor el lehet mondani.

Volt egy egyszerű ember, akit magához térített az Úr, Jézusért bűnbocsánatot kapott, és elnyerte az örök élet bizonyosságát. Nem tudott nagy beszédeket mondani, de hálás volt az Úrnak, és mindenképp szolgálni akart. Kiment az egyik város főutcájára, és kedvesen megkérdezte az arra menőktől, hogy vajon a mennybe jutnak-e életük végén. Neki ez volt a szolgálata. Volt, aki elutasította, de kedvessége sok ember szívét meg is nyitotta. Néhány év múlva keresztyén konferenciát rendeztek abban a városban. Amikor a résztvevők személyes hitbéli elindulásáról volt szó, az egyik beszámoló után többen is szót kértek, és elmondták: „Engem is ez a kedves, ősz, mosolygós, idős ember szólított meg. Ezért lettem kíváncsi Jézusra, és így indultam el a hitben.”

Ha lehet, te is mondd el kedvesen másoknak, hogy mit tett veled, és mit adhat önék is az élő Úr!

● SZÉLL BULCSÚ

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk, akihez a Krisztusban által nyert bizalommal szólhatunk, segíts, hogy könyörgésünket valóban a beléd vetett bizalom formálja.

Könyörgünk hozzád azért a teremtettségért, amely egyre nehezebben szenved el a rajta ütött sebeket. Az időjárás felborult rendje, az egyre fogyó tiszta víz, a fullasztó levegő, a szemétdombbá váló erdők, a kipusztuló állat- és növényfajok gyógyulás után kiáltanak. Te látod mérhetetlen felelőtlenségünket és cinizmusunkat, amellyel szennyezzük világunkat, és szemléljük pusztulását. Kérünk, ébressz felelősségérzetet mindannyiunkban, hogy saját magunk megtegyük világunkért azt, amit nekünk kell megtennünk.

Köszönjük, hogy időt és lehetőséget adsz a kikapcsolódásra, a töltekezésre, a megújulásra. Kérünk, add, hogy a nyári élmények a te közelségedben megtartó erővé váljanak fiataljaink számára, akik egyházi, gyülekezeti táborainkban lehetnek együtt. Könyörgünk azokért is, akiknek nem jut pihenés ezen a nyáron, és azokért is, akik nem tudnak újra munkához látni, mert nincs munkahelyük.

Könyörgünk egyházadért, gyülekezetünkért. Adj feladatokat, és adj leleményességet, hogy betölthessük azt a hivatást, amelyre elhívtál bennünket. Tölts el bennünket a benned való bizalom örömeivel és biztonságérzetével. Kérünk, tégy mindannyiunkat az új szövetség szolgálóivá, amelyet kötöttél velünk Jézus Krisztusban.

Mennyei Atyánk, minden félelmünket és megnyugvásunkat, minden bánatunkat és örömünket a te kezébe helyezzük. Építsd és erősítsd bennünk mindazt, ami összeköt veled, segíts eldobni azt, ami bizalmatlanságot szül veled szemben.

Hálát adunk neked, hogy életünk a te kegyelmedben elrejtett életté lehet, és mindent elkészítetted számunkra, ami az élet teljességéhez szükséges. Ezért áldunk téged, és kérünk, tarts meg minket a benned való bizalom örökségében Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

„Legyen bennetek só,
és éljetekek békességben
egymással!” (Mk 9,50)

bi helyzet áll, akkor Jézus szavai szerint a kárhozat tüze vár ránk. Ezért mondja, hogy „meg kell sózni” szavainkat és cselekedeteinket, szeretni kell egymást, hogy békességben élhessünk, és az örök békeség országába juthassunk.

Mire utal itt az Ige? Az ószövetségi ételáldozatra, amelyet meg kellett sózni (lásd 3Móz 2,13). A 49. vers erre mutat: „*minden ember tűzzel sózatik meg*”, ahogy „*minden áldozat sóval sózatik meg*” (Károli-fordítás). Az ételáldozat a hódolatot fejezte ki a hatalmas Úr előtt, és azt, hogy az ember tudatában van: minden java az Úr tulajdonát képezi, tőle kapta, és szeretettel adja tovább másoknak. És hogy ezt meggyőzően tudjam kifejezni, ahhoz benne kell lennie az egész szívemnek, lelkes, odaadó bizonyosságtételemmel. Azaz legyen benne só.

Az, hogy „*a ti beszédeitek mindenkor kellemetes legyen, sóval fűszerezett*” (Kol 4,6; Károli-fordítás), nem csupán élvezetes társalgási képességet jelent, hanem szeretettel, lélekkel átítatott szót és cselekedetet. Akkor lesz meggyőzőereje, és akkor hoz békességet a másik ember szívébe

500 nap imádság reformációért

Augusztusi körlevél

Biztatás közösségi imádkozásra.

Az Úr indít minket a vele való kapcsolatra, beszélgetésre. Nem mi akarunk, kopogtatunk, dörömbölünk csupán, hanem ő az, aki meglát minket, megszólít, magához von, kijelenti magát. Ez az imádság titka, ereje, lényege. Az imádkozás Szentlélek által működik: ő vonz, vezet, segít, adja a gondolatokat.

Isten népe sokszor és sokféleképpen imádkozhat közösségben. Nem szabad, nem lehet beszűkíteni ezt a nagyszerű ajándékot, lehetőséget törvényeskedő formákba. Ugyanis elterjedt az a nézet egyes hívő körökben, hogy a közösségben egyenként hangosan elmondott ima az élő hit egyik fokmérője. Én ilyesmiről nem olvastam a Szentírásban. Az ilyen erőltetett imádkozás bajt okozhat, a képmutatás és kínos pillanatok melegágyai lehetnek az ilyen helyzetek. Egyes testvérek magukat mutogatják, prédikálnak, bizonyosságot tesznek, netán kioktatnak másokat ima gyanánt, vagy egyenesen Istent tanítgatják.

Ugyanakkor valami csodálatos lehetőség közösen imádkozni. Egyik ébredő, növekvő gyülekezetünkben például imapárok alakultak, főleg fiatalok körében. Talán az éveken át tartó vezetői példa hatására, ugyanis a felügyelő és a lelkész hetente imádkoztak együtt magukért, családjaiért és a gyülekezetért.

Korábbi gyülekezetemben többféle imaközösség alakult. Nyilván sokan imádkoztak addig is a közösségért egyenként, családi körben vagy az istentiszteleten, de ereje, jelentősége van a gondok és örömek megosztásának közösségben is. Kisebb csoport imádkozott fél órával istentisztelet előtt az alkalom áldásáért, az igehirde-

tőért, igéért. Magunk csodálkoztunk a pozitív következményeken. Havonta tartottunk egy szervezett imádkozást gyülekezetünkért, tíz-tizenkét résztvevővel. Igei kezdés után röviden megosztottuk a témákat, kéréseket, szükségleteket, és ennek alapján beszéltük meg mindezeket az Úr-

koznia. Aki azt mégis megteszi, ne legyen túl hosszú, terjedős, és lehetőleg hallhatóan tegye ezt, hogy mások is követhessék. Szent csendesség is tartható, nem kell feltétlenül hangosan imádkozni. Olvashatunk közösen is imádságokat, zoltárokat az énekeskönyvből, a Bibliából. A százöt-

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

ral. A felnőtt ifjúság háromféle imaközösséget is szervezett.

Több helyről hallottam édesanyák, férfiak, házi bibliakörök aktivitásáról. Jól tesszük, ha a templom faliújságán, gyülekezeti újságban, honlapon vagy éppen a *Facebookon* is megosztjuk kéréseinket, háláadásainkat és imameghallgatásainkat is.

A közös imádkozásnak fontos része az éneklés. Ilyenkor már mindenki imádkozik, keresi, dicsőíti Istent. Az éneklés alatt a Szentlélek már munkálkodik. Érdemes hangsúlyozni, hogy nem feltétlenül kell mindenkinek hangosan is imád-

ven zoltár Jézus imakönyve volt. Lehet így kezdeni és akár zárni is az alkalmat.

Imádkozunk ebben a hónapban a Kelet-békési Egyházmegyéért, a gyülekezetekért, lelkészekért, presbiterekért, családokért. Könyörögnünk intézményekért, iskolákért, szeretetszolgálatért. Adjon Isten áldást a még folyó konferenciákra, az augusztusi egyházkerületi lelkésztalálkozókra és a pihenésekre is. Legyen ez az időszak felkészülés testben, lélekben, szeltemben a kezdődő munkáévré. „Uram, ébreszd egyházadat, és kezdj rajtam!”

● SZEVERÉNYI JÁNOS

Szentháromság ünnepe után 11. vasárnap – Lk 18,9–14

Hogyan mondjam meg?

Milyen nemes egyszerűséggel és lelki eleganciával volt képes Jézus az emberi, lelki torzulásokat kezelni! Csak ránézett az emberekre, és már a lelkük mélyére látott. Tipródunk, hogyan említünk meg egy kellemetlenséget, finoman keressük a megfelelő szavakat, nehogy a jó kapcsolat rovására menjen az egyenes beszéd. Máskor minden igyekezetünk ellenére kibuggyan belőlünk az ítélet hangja. Nekünk nem megy a dolgok tisztázása úgy, ahogyan Jézusnak. Persze, mivel mi nem vagyunk Isten Fia, akinek nem csupán tisztánlátása, de tiszta Lelke is van.

Amikor ő szól, azért teszi, hogy a tévúton járó visszatérhessen, rendbe jöhessen élete, az Istennel és embertársaival való kapcsolata. Nem a pusztá igazmondás a célja, őt emberszeretete vezérli. Helmut Thielicke német evangélikus teológus írt egy könyvet Jé-

kony, mindent megalapozó lehetőségét, ismeri-e az imádság szent erőterét? Egyesek nem járnak templomba, mert elmondásuk szerint otthon is tudnak imádkozni, amit aztán vagy tesznek, vagy nem. A kérdés a lelki belső szoba, a csendes magunkba nézés, az Istenre hagyatkozás, a koldus szív. Mekkora jelentősége van számunkra az imádságnak, amelynek során kitarhatjuk magunkat Urunk előtt, és kitarulhat előttünk az ő világa? Jézus a példázatában nem az imádság gyakorlatát, hanem a szív őszinteségét kéri számon.

Mennyire őszinte? A példázatban szerepeltetett két ember pedig őszinte. Jól látják magukat. A farizeus biztonságban érzi magát, hiszen eleget tesz az elvárásoknak, a vámszedő sem berzenkedik megvetett volta miatt. De a lelkiismeret szava, a valódi önvizsgálat csak a másodiknál kerül elő. Bűnének meglátására csak a vámszedő képes. A farizeus a tettekre, az áldozatra tekint, és nem látja a szívében a szeretet hiányát. A vámszedő ismeri a tetteit, és belátja, milyen messze sodródott.

Imáink tartalmát nézve mennyi abban az igaz bűnvallás? Csak a láthatók megfogalmazására lennénk képesek imaéletünkben is? Jézus szerint nem elég tudni Istentől, nem elég hálásnak lenni, az Úr ugyanis tudja, mi van vagy mi nincs a szívben. Ha nagy az önszeretet, nem jut szeretet másnak. Ahogyan János apostolnál is olvassuk. „Ha valaki azt mondja: »Szeretem Istent«, a testvérét viszont gyűlöli, az hazug, mert aki nem szereti a testvérét, akit lát, nem szeretheti Istent, akit nem lát.” (1Jn 4,20) Jézus az alázat útjára akar vezetni, amikor a legsikeresebb élethelyzetben sem feledjük el: Isten semmivel sem lenyűgözhető, kegyelemből élünk.

Az alázatosaké a szeretet? Kemény a lezárás. Az áll itt feketén-fehéren, hogy Isten felmagasztal és megaláz. A bűnvalló átéli a felemelő szeretetet, aki pedig nem érzi szükségét ennek, ahhoz nem érkezik meg. Aki megalázza magát, átéli a tág ölelésű szeretetet, a magát magasztaló ennek az örömeiből mit sem tapasztal. Nem kerül közelebb, nem lesz boldogabb, nem szereti ezáltal ő sem jobban az Urat. Sőt Jézus az ilyeneknek a megalázásáról szól, ahogyan másutt ítéletről, kárhozatról. Felráz, figyelmeztet bennünket! Ha elvakítanak a tettek, akkor a szív hite, alázata, Istenre vágyakozása elsikkad. Egyre nagyobb áldozataink nyomán egyre magasabbra törünk, eredményeink eltakarják előlünk az értünk jött irgalmas szeretetet. Jézus nélkül pedig üres a szív, nincs mivel megállni Isten és felebarátaink előtt.

Milyen jó, hogy ő ma még várja imádságunkat!

• LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Imádkozzunk! Urunk, irgalmazz nekünk, hiszen megfedkezünk arról, hogy mennyire rád szorulunk, és mindent neked köszönhetünk! A te irgalmas szereteted által lehetünk helyükön lévő, boldogok, az örök élet várományosai. Töltsd be koldus szívünket, tégy késszé téged és egymást szeretni! Ámen.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

zus példázatairól *Isten képeskönyve (Das Bilderbuch Gottes)* címmel. Aki ezeket a példázatokat olvassa, színes segédeszközt tarthat a kezében, amelybe belelapozva még nyilvánvalóbb lesz Isten közelsége, akarata, igazsága, és érthetőbbé válik a teljes „szövegekönyv” – a nekünk szóló íge.

Imádkozunk? Egyházi intézmények indulásakor hallottuk, a pedagógusok és az alkalmazottak nem akarnak, a gyerekek nem tudnak, a szülők nem tanultak imádkozni. Az imádság úgy mutatkozott meg számukra, mint egy rém, amelytől távol kell tartani magukat. Jézus az ember természetes megnyilvánulási formájaként mutatja be az imát, olyan kommunikációs eszközként, amelyben a legmélyebb érzelmeink mellett az önértékelésünk is helyet kap.

Imádkozva lehetünk a legőszintébbek, legnyíltabbak: csak így lehet imádkozni, csak ezt az alapállást lehet egyáltalán imádságnak nevezni. Az imádság a teljes valónk megmutatása az Úrnak, annak kifejezése, hogy előtte állunk, kitarjuk szívünket, nem takargatunk semmit. Imádkozik-e még a ma embere? Ismeri-e az imádság jóté-

Etűdök

Evangélikus kolléga

Bevallom, elég gyenge a missziói teljesítményem. Nem mintha nem ismerném az Úr missziói parancsát, vagy ne akarnék efféle szolgálatot végezni, de a végső elszámolásakor valószínűleg mégis igen keveset fogok tudni ebből a serpenyőbe tenni. Pedig megelégednék, ha legalább munkahelyi kollégáimról ki tudnám deríteni, hogy ki keresztény. Hogy egymást segítve, bátorítva, erősítve éljük mindennapjainkat, s ha az illető nem templomlátogató, egy kis noszogatással, beszélgetéssel rávehetném, hogy járjon az Isten házába. De nem, ennyit sem végzek jól, hiszen jelenlegi munkahelyemen még mindig nem tudom, ki a keresztény. Azaz...

Talán épp a konyha felé haladtam egyik reggel a hosszú, félhomályos folyosón,

amikor ismerős dallam ütötte meg a fületem. Valójában először meg sem lepődtem, hiszen százszor hallottam, énekeltem már, így azonnal befészkelte magát a fülembe a melódia. Azonban el kellett telnie egy kis időnek, mire kapcsoltam, s szinte megrökönyödtem a felismeréstől: hiszen a munkahelyemen vagyok!

Di-dá-dá-dá dáj di-di dá-dá – hallatszott a sustorgó, elfojtott füttyülés halkán, de jól kivehetően. Talán automatikusan, talán ösztönösen, de rögvést szöveget illesztettem a jól ismert dallamhoz. „Erős vár a mi Istenünk...” – énekeltem magamban. A folyosón mögöttem távolabb egy látásból ismerős kolléga jött, ő volt a hang forrása, s amikor megfordultam, barátságosan integetett. Természetesen megálltam, hogy utolérhessem, s azonnal tisztázhasuk „az esetet”. Jó érzés fogott el. Valami ilyesmit érezhetnek az eltévedtek, a magukra maradtak, amikor rájönnek, hogy még sincsenek egye-

dül. De jó, gondoltam, és az jutott eszembe, hogy milyen jópofa lesz, amikor melém ér, egyszerűen bekapcsolódom a csendes füttyülésbe, ami egyszerre feltár, elárul és világossá tesz mindent. Hiszen ki más, mint egy evangélikus, sőt meg merem kockáztatni, gyakorló hívő evangélikus ismerheti, énekelheti gyönyörű himnuszunkat spontánul, jókedvűen a munkahelyén egy hétköznapi kora reggel?

A terv azonban füstbe ment. Füttyörésző kollégám, a biztonsági kóddal ellátott lépcsőházi vasajtó mellé érve, egy mosoly és egy újabb intés után éles kanyart vett, s néhány pillanat múlva már csak a kártyájának engedelmességet nehéz vasajtó csattanásának visszhangja jelezte, hogy járt erre valaki, aki belépett a másik biztonsági zónába. Újra kihaltá, élettelené vált a lehangoló folyosó.

Szomorúan néztem az elszalasztott lehetőség után. Amilyen reményteljesen indult a reggel, olyan kurtán-furcsán ért véget a különös találkozás. Lapzártánkig még nem sikerült fellelnem az evangélikus munkatársat, de – ígérem – nem hagyom abba a kutatást.

Luther-rózsás medál

– Elnézést, az egy pénzérme a nyakában?
– kérdezte a hölgy a benzinkút pénztáránál. Majd amikor közelebb hajolva megsejmelte, mosolyogva jelentette felfedezését: – Ennek egy kereszt van a közepén!

– Nem, nem pénzérme. Ez egy Luther-rózsás – igazítottam ki. – Az evangélikusoknak, vagy esetleg úgy is hallhatta, hogy a lutheránusoknak a jelképe.

– Jaj, ne haragudjon, nem akartam megbántani – szólt zavartan, és bocsánatkéren nézett rám.

– Dehogyan bántott meg, hölgyem! – mondtam nevetve.

Láthatóan megkönnyebbült, majd így folytatta:

– Tudja, nem lehet tudni manapság, hogy mire érzékenyek az emberek.

– Én viszont kifejezetten örülök, hogy megkérdezte. S ha már így esett, engedje meg, hogy a hagyományos köszönésünkkel búcsúzzam: Erős vár a mi Istenünk!

A hölgy picit elpirult.

– Viszontlátásra – mondta.

A visszapillantó tükörből láttam, hogy mosolyogva néz utánam.

● GYARMATI GÁBOR

FOTOGRAFKA: PINTÉR ZALÁN

Pestszentimrei sáttortábor

Jó nekünk itt lenni! Talán így foglalható össze egy mondatban az első pestszentimrei evangélikus gyermektábor életérzése. A maroknyi missziói gyülekezetben mertünk nagyot álmodni, és július elején megszerveztük első gyermektáborunkat. Igazi csapatmunka volt, hiszen a gyülekezet szinte minden tagja részt vett a lebonyolításban. Sok dolgos kéz igyekezett, hogy a résztvevők semmiben ne szenvedjenek hiányt.

Huszonhárom kisgyermek vett részt a napközis táborban. Lelki otthona még nincs gyülekezetünknek, ezért egy nagy sátrat állítottunk fel, alatta gyülekeztünk össze napról napra énekelni, imádkozni, Isten igéjére figyelni. A téma az „álmok a Bibliában” volt. József és Sámuel története mellett a hét végén a saját álmainkról is beszélgettünk.

A bibliai történet feldolgozásán kívül a gyerekek sokat játszottak, a gyülekezet kertjében focizhattak, hintázhattak, akadálypályát építhettek, és a meleg napokon még pancsolhattak is. Aki a nyugodtabb kikapcsolódást kedveli, az megannyi kézműves-foglalkozás közül választhatott. A gyerekek megfesthették József színes ruháját, gyöngyöt fűztek, képet készíthettek, agyagoztak. A sok kreatív foglalkozás mellett nem maradhatott el az arcfestés és a csillámtetkő sem. Voltunk kirándulni, és egy sorverseny alkalmával a gyerekek összemérhették ügyességüket, gyorsaságukat, kreativitásukat is.

A táborban megtapasztalt sok-sok áldásért vasárnap, mintegy ötvenen, a „szent” sátor alá kihelyezett istentiszteleten adtunk hálát, remélve, hogy jövőre már kövekből épült lelki otthona lesz gyülekezetünknek.

• HORVÁTH-CSITÁRI BOGLÁRKA *lelkész*

A SZERZŐ FELVÉTELE

A pestszentimrei evangélikus missziói gyülekezet Pestszentlőrinchez mint anyaegyházhoz tartozik. Hosszú évek óta most nyílt lehetőség arra, hogy a közösség megerősödjön. Tavaly e kerületrésze Gáncs Péter elnök-püspök missziói lelkészt küldött ki Horváth-Csitári Boglárka személyében. A gyülekezetépítés elkezdődött. Az alkalmak különböző helyszíneken zajlanak: a parókián, magánháznál, a helyi református templomban vagy az önkormányzat által felajánlott rendezvényházban. E kicsiny, de élni, gyarapodni akaró gyü-

lekezet reménysége az, hogy a következő évben lelki otthonnal gazdagodik, ahová jó megérkezni, ahol jó elcsendesedni, ahol valóban otthonra talál a betérő. A kápolnaépítés a közösség tagjainak adományából – ez jelenleg 4 millió 700 ezer forint –, egyházi támogatásból, illetve a helyi önkormányzat segítségével valósul meg. Ha szívesen támogatná a pestszentimrei evangélikus gyülekezet kápolnájának felépítését, adományát az alábbi számlaszámon várja a közösség: FHB 18203349-06020437-40010012, Luther Kápolna.

Máig ható szabadságvágy

Egyházunk és 1956 emlékezete

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma döntött arról, hogy idén október 23-án püspöki pásztorlevélben fordul a hívekhez az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének hatvanadik évfordulója alkalmából. A döntés okairól és háttéréről kérdeztük Pröhle Gergelyt, egyházunk országos felügyelőjét.

– Miért határozott úgy az egyház vezetése, hogy megszólítja a gyülekezeteket ezen az ünnepen?

– Teológiai és történelmi szempontból egyaránt fontosnak tartjuk, hogy különösen a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója előtt állást foglaljunk a szabadsághoz való viszonyunkról. Ugyanakkor tudjuk, hogy 1956. november 4-én a szovjet haderő bevonult Magyarországra, és leverte a forradalmat, ami nemzeti tragédiák sorozatát indította el. Egyházunknak is fontos feladata, hogy őrizze az áldozatok emlékét, s ezért november 4-én 18 órára áhítatra, gyertyagyújtásra és harangozásra hívjuk az evangélikus templomokba híveinket és persze mindazokat, akik részt kívánnak venni ezen az alkalmon.

– Most először emlékezünk így a forradalom hőseire?

– Igen. Tíz évvel ezelőtt a forradalom ötvenedik évfordulójának megünneplésére ellentmondásos körülmények között került sor, a megemlékezést súlyos politikai konfliktusok árnyékolták be; ez koráb-

ban nem fordult elő. Azt reméljük, hogy ez az alkalom a gyülekezetekben arra indítja evangélikus testvéreinket és a körülöttük élőket, hogy nagytító alá vegyék a helyi közösség 1956-os történetét, megvizsgálják a hatvan évvel ezelőtti események máig tartó hatásait. Úgy gondoljuk, ma is érdemes odafigyelni a hat évtizeddel ezelőtt kinyilvánított szabadságvágy pozitív hozadékaira.

– Az országos egyház hogyan támogatja a helyi gyülekezeteket a méltó megemlékezésben?

– Állami oldalról számos, a megemlékezést támogató pályázat nyílt meg, és örömmel tapasztalom, hogy jó néhány helyi evangélikus közösség él is ezzel a lehetőséggel. A pályázatok egyik fontos célja, hogy ne csupán a központi események jelentsék az ünnepet, hanem a helyi közösségek is feltárhassák a maguk 1956-os gyökereit. Természetesen az országos egyház is megad minden segítséget a gyülekezeteknek az alkalmak előkészítéséhez, megszervezéséhez.

FOTÓ: NOL.HU

– Az idősebb gyülekezeti tagok jelentős részének még személyes emlékei is vannak, lehetnek 1956-ról. Ugyanakkor a fiatalabb generációkat már igen nehéz megtalálni az újkori magyar történelem üzeneteivel. Őket is igyekszünk megszólítani ezen az alkalmon?

– Ezen az ünnepen ez a legfontosabb feladatunk. Az utolsó vagy talán az utolsó utáni pillanatban vagyunk, amikor még megszólíthatjuk, meghallgathatjuk azokat, akik részesei voltak a forradalomnak. Saját példából tudom, mekkora hatással lehetnek a fiatalokra a személyes történetek. Emlékszem, amikor édesapám elmondta, mit élt át annak idején október 23-án a Magyar Rádió épülete előtt: az első puskalövések egyike éppen mellette ölt meg egy fiatal lányt. És persze érdekes volt meghallgatni azt is, hogy ez az élmény mi-féle belső feszültségeket és életre szóló politikai motivációkat eredményezett benne. Rendkívül fontos az, hogy a fiatalok megtudják az idősebb generációktól, hogyan élték meg a magyarok az egyes ember szintjén a forradalmi eseményeket, mert ez számukra is meghatározó, tudatformáló élmény lehet. Erre is alkalmat kínál a helyi evangélikus közösségek számára az 1956-os forradalom évfordulójának idején megünneplése.

FOTÓ: WIKIPÉDIA

Szétlőtt harckocsi a budapesti Móricz Zsigmond körtéren 1956-ban

● ILLISZ L. LÁSZLÓ

A vérvörös sátor és a málnaszínű templom

Most, 2016 nyarán, amikor egyre közeledünk a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához, mind gyakrabban

ramentumos stb. teremtés, mint te, hogy képes egész életében olyan unalmas alakkal foglalkozni, mint a reformátorok?” Minderre eddig csak egy válasszal álltam készen: Szenczi Molnár Albert pél-

2017 LUTHER
REFORMÁCIÓ 500

lójába, ambergi látogatásakor, 1603 kora őszén: „2. Septembris vidi tentorium sanguineum.” Ami magyarul annyit tesz: „Szeptember 2-án láttam egy vérvörös sátrat.” Megjegyzése egyáltalán nem egy szürkeségbe süppedt, hanem a világ színeire igenis éhes, azoknak örvendezni tudó, életszerető egyéniséget hoz elénk.

Ez az idézet nemrég ötlött fel bennem, amikor egy nyár elején Norvégiában járt magyar természetfotós-delegáció egyik baráti tagjától, dr. Lipovszky Györgytől, „képírásban” is jártas orvostól egy olyan képet kaptam, amelyet eddigi cáfoló példám mellett mostantól ugyancsak nagy büszkén felhozhatok, felmutathatok, bárki is nyaggat kötekedve, a hitújulás „színtelenségét és unalmát” hangoztatva.

Ezen a nyárigyümölcs-hangulatú felvételen a norvégiai Bismo település közelében épült, legfeljebb 19. század végi, de valószínűleg inkább már a 20. században emelt fatemplom látható. Amely nagyon szerény kistestvére ugyan világhírű, sokcsipkés-soktornyos társainak, mégis Istennek erőt, derűt és ünnepi kedvet adó háza. A templomcska ugyanis málnaszínű, tehát, ha úgy tetszik, látványában rokona a mi Albertus Molnárunk által Amberg szigorú piacán megcsodált és naplójában meg is örökített vérvörös sátnak.

Úgy vélem, nem volna hiábavaló a nagy évfordulójig tartó „visszaszámlálási időszakban” egy olyan rovatot nyitni a protestáns sajtóban, amely akár éppen „A reformáció színei” címet viselhetné, s ezt a tematikát képviselné. Szerény kezdetként hadd nyissam ki most én ennek a színeknek az ajtaját, egyrészt dr. Lipovszky György felvételével, amely nemcsak az építők hitére, hanem életkedvére és vidámságára is emlékeztethet bennünket, másrészt azzal az egészen új versemmel, amely e szokatlan, de nagyon örömteli látvány nyomán született.

• PETRŐCZI ÉVA

LIPOVSKY GYÖRGY FELVÉTELE

találkozom efféle megjegyzésekkel: „Mit tudtok ti annyit ünnepelni ezen a fekete-fehér, legjobb esetben szürke, minden színességtől, minden élettől mentes hitújításon?” S akkor még nem is idéztem Kaari Utriót, a neves, de irányunkban jócskán elfogult finn történésznőt, aki azért korholja a reformációt, hogy „elvette” az asszonyoktól legfőbb támaszukat, Jézus anyját, Máriát. Sajátos megfogalmazás ez az egyik, egyháztörténetét tekintve alapvetően evangélikus ország nemzetközi hírével tudósától!

Van azután ezeknek a fanyar csipkélődéseknek egy személyes vonulatuk is, amelyen nem annyira mérgelődni, inkább elnézően (de soha nem lenézően!) mosolyogni szoktam: „Egy ilyen vidám, tempe-

dájával, aki református volt ugyan, de német felesége, Kunigunda Ferinaria egyenesen Luther rokoni köreiből származott. Szenczi Molnár ezt írta latin nyelvű nap-

Vadmálnaszínű...

Vadmálnaszínű norvég templom, te, Istenünknek vidám otthona, látványod biztat: az öröm nem hagyhat el bennünket soha.

Wartburg-kert a völgyben

Egyebek mellett lecsó és paprikás krumpli példázta a „gyakorlati teológiát” a Művészetek Völgyének evangélikus udvarában, a taliándörögdi templomkertben. A két magyaros étel elkészítésével ugyanis a Déli, illetve az Északi Egyházkerület püspöke – Gáncs Péter és Fabiny Tamás – szolgált a július 22–31. között zajlott összművészeti fesztivál első hétvégén. A Püspökfalatok címmel kötetlen beszélgetést ígérő programnak hétfő délben a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkészi vezetője, Szemerei János lett volna vendéglátó vendége, de ezt a szabadtéri tervet egy felhőszenekadás meghiúsította. A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Templomkert projektjének debütálása mindazonáltal felettébb ígéretes vállalkozásnak bizonyult a Balaton-felvidék három településén (Kapolcson, Taliándörögdon és Vigántpetenden) negyedszázados hagyománnyal bíró nyári rendezvénysorozaton.

Mintegy harminc százalékkal haladta meg a látogatók száma az előző évit az immár huszonhatodik alkalom-

mal megrendezett fesztiválon (tavaly tíz nap alatt negyedmilliónál is többen fordultak meg a völgyben), amelynek ezernyi programja (nem számoltunk utána, de állítólag kereken ezer) közintézmények-

ben és főként magánházak portáján (kertjében vagy udvarán) zajlott – valamennyi korosztály számára gazdag választékot kínálva minden művészeti ágból. Idén első ízben lett a huszonhat hivatalos rendezvényhelyszín egyike a taliándörögdi evangélikus templom, illetőleg annak kertje, amely – utalva a reformáció hajnalának emblematikus „fellegvárára” – Wartburg-templomkertnek neveztetett el.

Zöldgondolat

Magyarország legszínvonalasabbnak mondott fesztiválját Márta István színházrendező és felesége, Szurdi Éva keramikumművész álmodta meg, akik a nyolcvanas években vásároltak házat Kapolcson. 1989 augusztusában tartották itt az első, akkor még kapolcsi művészeti napoknak nevezett rendezvényt, amelyre összesen látogattak el annyian, mint az idei fesztivál elő három napján a Wartburg-templomkertbe: nagyjából félezen. ▶

FOTÓ: OROSZ GÁBOR VIKTOR

Müller Péter Sziámi és a projekt koordinátora, Veres Andi (lent Fabiny Tamás püspökkel)

Voltak esztendő, amikor további hat település kapcsolódott a kapolcsi programhoz, de a 2007-es látogatói csúcsot követően a Művészetek Völgyének is voltak hullámvölgyei. (Volt két olyan esztendő is, amikor elmaradt a rendezvény.)

Hivatalosan mindenesetre negyedszázad késéssel, ám kétségkívül egy reneszánszát élő rendezvénysorozathoz csatlakozott most új szereplőként a Magyarországi Evangélikus Egyház, amely történetesen épp Templomkert elnevezéssel indította el tavaly a környezetvédelem, a „zöldgondolat” gyülekezeti támogatásának előmozdítását célzó projektjét. Múlt év őszétől – a vasárnapi istentiszteletekhez kapcsolódó-

an – több evangélikus hajlék tövében tartottak családi pikniket östermelők részvételével, elősegítendő az evangélikus termelők és vásárlók hálózatának kialakítását is.

Tekintettel arra, hogy a környezet-tudatosság a Művészetek Völgyében is mind erőteljesebben érvényesülő szemlélet, kézenfekvő ötlet volt e fesztiválon is helyet keresni az evangélikus kultúr- és gasztrozouvar számára... Taliándörögdn tehát tíz napra prolongálódott a Templomkert családi piknikes kipróbált programja, változatos élményeket tartogatva gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt.

Taliándörögdi templomunk előtt ugyanis az a két méternél is magasabb „evangélikus képeskönyv” fogadta az érkezőt, amelyet a reformáció kezdete közelgő ötszázadik évfordulójának tiszteletére készített el az osztály.

Szabadtéri kínálat

Hogy a „világi” fesztiválozók számára is nyilvánvalóvá legyen a felekezeti háttér (és érthető az udvar Wartburg elnevezése), arról a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának – a Templomkert projektet is felügyelő – Gyülekezeti és Missziói Osztálya gondoskodott. Taliándörögdi templomunk előtt ugyanis az a két méternél is magasabb „evangélikus képeskönyv” fogadta az érkezőt, amelyet a reformáció kezdete közelgő ötszázadik évfordulójának tiszteletére készített el az osztály.

FOTÓK: T. PINTÉR KÁROLY

Mint arról honlapunkon már hírt adtunk, a könyv „ember nagyságú mérete ellenére lapozható, és 12 oldalon mutatja be az evangélikus egyház történetét és jelenét”.

S hogy mi mindennel találkozhatott a templomkertbe lépő? Ottjártunkkor szemnek-szájnak kínáltak „ingereket” azok az őstermelők, akik vállalták, hogy termékeik-terményeik felvonultatásával segítik a Templomkertben rejlő lehetőségek bemutatását. (Nem voltak sokan, és valószínűleg anyagilag sem profitáltak az árusításból, jelenlétük – az ország különböző pontjait képviselve – mégis fontos eleme volt a projekt taliándörögdi „bevezetésének”).

Nemcsak püspökeink vállalkoztak a látogatók megvendéglésére, de a kulturális program sztárvendége, Müller Péter Sziámi és a projekt koordinátora, Orosz Andrea (Veres Andi) is, aki egyébiránt maga volt a tíz taliándörögdi nap főszervezője, a Wartburg-udvar házigazdája. Mi több, a Palinta társulat vezetőjeként ismert dalszerző-énekes mint előadó is nap mint nap közreműködött a tartalmas szórakoztatásban, főként a gyermekek számára gondoskodva igényes műsorokról.

A pénteki nyitónap főelőadója humorista, Kövesdi Miklós volt, majd olyan ko-

moly szakemberek is a templomkert szabdéri színpadának mikrofonjához álltak, mint dr. Eperjesi Tamás, a Herman Ottó Intézet igazgatója vagy épp V. Németh Zsolt, a Földművelésügyi Minisztérium környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkára.

Rendhagyó istentiszteletek

Jóllehet a Templomkert projekt taliándörögdi honfoglalásának apropóján látogattunk el július utolsó előtti hétfőjén a Művészetek Völgyébe, azzal tisztában voltunk, hogy e „honfoglalás” a Kővágóórs–Révfülöp–Kapolcsi (Sion) Evangélikus Egyházközségnek, illetőleg taliándörögdi leányegyházának segítő hozzáállása nélkül nem valósulhatott volna meg. És tisztában voltunk azzal is, hogy az egyházközség a múltban sem volt tétlen a fesztiválok ideje alatt, miként most sem volt az – a kultúr- és gasztroudvar infrastrukturális hátterének biztosításától függetlenül sem. A helyi lelkipásztor, Veress István és munkatársai idén is önálló, a fesztivál hivatalos műsorfűzetében nem részletezett evangelizációs programokkal várták a Kapolcs központjában álló

templomuk húsébe térőket, az egyházközség Élő Víznek nevezett pincéjében pedig a Richly Zsolt rendezésében készülő Lutherrajzfilmből vetítették le a már befejezett epizódokat.

Taliándörögdon nem délelőtt, hanem délután kettőkor hív templomba vasárnapként a lutheránusok harangja. Július 24-én vendég-igehirdetőként a templomkertből „ruccant át” rendhagyó istentisztelet tartani az MEE Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának vezetője. Németh Zoltán 2Móz 20,8–11 alapján vonatkoztatta az ünnepnap megszenteléséről szóló törvényt a Művészetek Völgyére (is).

A felszabadító üzenet előtt, közben és után a Pécsi gospelkórus közreműködése tette még emlékezetesebbé és valóban különleges eseménnyé az itteni templomi alkalmat, igazi fesztiválhangulatot – mondhatni: Szélrózsa-hangulatot – varázsolva Isten házába.

E gospel-istentisztelet katartikus élményéhez hasonlót ígért múlt vasárnap a közeli Fonó-udvar is, ahol 11 órától az evangélikus Gryllus fivérek nevével fémjelzett Kaláka együttes közreműködésével tartottak fesztivált záró ökumenikus istentiszteletet a Művészetek Völgyében.

● T. PINTÉR KÁROLY

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

A hetedik

Ma a nyugalomról és a pihenésről osztom meg gondolataimat a kedves olvasókkal. Nem azért, mert reménység szerint éppen éves rendes szabadságomat tölthetem majd akkor, amikor ez a cikk megjelenik – ami most, a feladatok erdejében még elérhetetlen távolságban lévőnek tűnik. Hanem azért, mert régóta tapasztalom, hogy a modern kor emberének életében felborult a munka és a pihenés egészséges és szükséges ritmusa.

Ezalól nem vagyunk kivételek mi, az egyházi szolgálatban állók, a lelkészek sem. Hivatásunkból következik, hogy a vasárnapok és az egyházi ünnepek nekünk eleve „munkanapnak” számítanak. Az életrendünk annyira azért nem fordított, mint ahogy néhány naiv és a lelkeszi életet irigykedve szemlélő ember gondolja, akik szerint munkánk anyiból áll, hogy meg kell tartani vasárnap azt az egy istentiszteletet...

A valóság az, hogy lelkészeinkre rengeteg feladat, munka és lelki felelősség nehezu. Helyileg vannak ugyan eltérések, és a kollégák között is adódnak különbségek, de a hivatásukat komolyan vevő lelkészeknek annyi dolguk van, hogy azt a hét összes napjába sem könnyű beleprésselni. Püspökként örömmel tölt el, amikor látom a hivatásukat komolyan vevő kollégák munkáját. Ugyanakkor aggaszt, hogy némelyikük mennyire belefeledkezik a munkájába, és nem is gondol arra, hogy a pihenőnapot neki is fontos volna megtartani.

A feladatok sokaságának spiráljában az ember úgy érezheti, a pihenés nem fér bele a szűkre szabott időbe, mert akadályozza a munka elvégzését. Az élet ezt nem igazolja vissza. Sokszor éppen a pihenés hiánya tesz bennünket a munkában is fásultabbá, lassúbbá, figyelmetlenebbé és ingerlékenyebbé.

A pihenés minden becsülettel dolgozó ember, így a lelkészek számára is elemi szükséglet. A teremtő Isten, aki az ember legjobb ismerője, már a teremtés hajnalán figyelmünkbe ajánlja és élénk is éli saját példájával a munkavégzés és a töltődés egészséges ritmusát. *„A hetedik napra elkészült Isten a maga alkotó munkájával, és megpihent a hetedik napon egész alkotó munkája után. Azután megáldotta Isten a hetedik napot, és megszentelte azt, mert azon pihent meg Isten egész teremtő és alkotó munkája után.”* (1Móz 2,2–3)

Érdemes figyelni arra is, hogy a nyugalmat, a pihenést mint a regenerálódás lehetőségét a bibliai útmutatás szerint nemcsak az embernek, de az akkor csak félig embernek számító rabszolgáknak, sőt még az állatoknak és a földnek is biztosítani kellett.

A Tóra a szükséges éjszakai pihenés mellett nemcsak a hetedik napnak a nyugalom napjává tételét írta elő, hanem rendelkezett a hetedik esztendőkről is. A földet például hat éven át művelhették, a hetedikben azonban pihenővet kellett neki adni, és még a föld is jobban termett a „pihenés” után. A mózesi törvények között olvasunk továbbá a hétszer hét, vagyis negyvenkilenc évet követő sabbátévról, más szóval szent évről is. Az erre vonatkozó rendelkezések között szerepel a rabszolgák felszabadítása, az adósságok elengedése, a rendezetlen ügyek rendbetétele. *„Számolj azután hét nyugalomévet, azaz hétszer hét esztendőt, úgy, hogy a hét nyugalomévi ideje negyvenkilenc esztendő legyen. Akkor fúvasd meg a harsogó kürtöt a hetedik hónap tizedikén, az engesztelés napján fúvasd meg a kürtöt országszerte. Szenteljétek meg az ötvenedik esztendőt, és hirdessetek felszabadulást az ország minden lakosának. Legyen az nektek örömmünnep: hadd jusson hozzá újra mindenki a birtokához, és hadd térjen vissza mindenki a nemzetségéhez.”* (3Móz 25,8–10)

Nagyon fontos felfedezni és komolyan venni a bibliai útmutatás célját. Embernek, állatnak és földnek, minden élőnek szüksége van arra, hogy a gondok, a feszültségek nyomása alól időszakonként felszabadulhasson, és letehesse a terheit. Fontos, hogy meglássuk és komolyan vegyük: ez az Isten akarata!

Nem lehet és nem érdemes a terheket, a gondokat, a rendezetlen ügyeket a végtelenségig hurcolni. Tudatos rendszerességgel naponta, hetente, hét- vagy ötvenévente le kell tenni és el kell engedni a sérelmeket, a konfliktusokat, a feszültségeket, a tartozásokat, mert különben beleroppanunk.

Isten a hetedik napot nem egyszerűen munkaszünetül, hanem regenerálódásra, erőgyűjtésre és feltöltődésre is adta. Ezért kell ezt a ritmust újra felfedezni rohanó világunkban, akkor is, ha ennek fontosságát nem mindenki látja be. Valószínűleg adminisztratív eszközökkel – mint amilyen a vasárnapi üzleti zárvatartás kevésbé megértett kísérlete volt – nem lehet ezt elérni. Belülről kellene ráébrednünk arra, hogy Isten jót akar nekünk. Az ünnepnapok megtartására és megszentelésére, a munka és a rohanás közepette a nyugalom, a pihenés és a feltöltődés fázisainak megteremtésére nekünk, törekeny, fáradékony embereknek valóban szükségünk van.

Így kívánok valamennyi olvasónknak – megkülönböztetett szeretettel lelkész testvéreimnek – a nyári időszakban nyugalmat és feltöltődést adó pihenést, terhektől való felszabadulást, hogy legyen elég erőnk az előttünk álló útra! ●

Mergitur non submergitur!

Egyházi levéltárosok és muzeológusok konferenciája

A Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete (MELTE) és az Egyházi Muzeológusok Egyesülete (EME) éves konferenciájának idén július 4–6. között a Soproni Evangélikus Gyűjtemények adott otthont. Az 1993-ban létrehozott MELTE fontos szerepet vállal a múlt értékeinek megőrzésében, az ökumené erősítésében határon innen és túl.

A tavaly felújított soproni evangélikus gyülekezeti házban zajlott konferencia keretében az egyesületek megtartották közgyűléseiket, emellett a résztvevők értékes előadásokat hallhattak, megtekintették a helyi gyűjteményeket, kirándultak, illetve együtt gondolkodásra is lehetőségük nyílt a kerekasztal- és személyes beszélgetések közben.

A programot indító közgyűléseket ökumenikus istentisztelet követte az evangélikus templomban. Tóth Károly soproni evangélikus lelkész mellett református, római, illetve görögkatolikus pásztor is szolgált az alkalmon.

A szakmai előadások az éppen zajló vagy a közelmúltban befejezett levéltári építkezéseket mutatták be, illetve az *Egyházi múzeumok a rendszerváltás óta: honnan hová*

jutottunk? témakörben zajlottak. Felújítások történtek a Tiszántúli Református Egyházkerület Központi Levéltárban (Debrecen), az Erdélyi Református Egyházkerület Központi Gyűjtőlevéltárban (Kolozsvár), a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárban és a Pécsi Egyházmegyei Levéltárban. Az előadók bemutatták a felújítás előtti és utáni állapotokat is. Istennek hála, a fenntartók a mai előírásoknak megfelelő módon tudták korszerűsíteni levéltáraikat.

A múzeumoknak meg kell felelniük a mai kor elvárásainak, emberközelibbé kell válniuk – hangzott el az eszmecserén. Meg kell találni azokat az eszközöket, amelyek az összes korosztályt behozzák a múzeumokba. Ilyen eszköz például az interaktív kiállítás vagy az okostelefonos alkalmazások. Ezek segítségével könnyebben információhoz jut a látogató.

Fiatalléváltárosok bemutatkozására is alkalmat kínált a program. Hely- és egyháztörténeti témákban tartottak előadásokat, szó esett – többek között – az egyházi anyakönyvekről mint történeti forrásokról és a máramarosszigeti piarista iskola és rendház államosításáról. Krisch András, a Soproni Evangélikus Gyűjtemények levéltárosa pedig a soproni németek – nagyrészt evangélikusok – 1946-os kitelepítéséről tartott hiánypótló referátumot. Gangl Szabolcs helyi borász borkóstolóját ugyancsak Krisch Andrásnak a soproni borkultúráról szóló, a német szőlősgazda polgárok („poncichterek”) mindennapjait bemutató előadása tette teljessé.

Nem maradt el a programból a szakmai kirándulás sem. A résztvevők felkeresték Sopronbánfalvát, és átlátogattak Ausztriába is, a Kismartonhoz (Eisenstadt) közeli lorettói kegytemplom és az alsó-ausztriai Ferenc József-kilátó volt az úti cél. Látogatást tettek Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltárában, majd megcsodálták a 2015-ben felújított Soproni Evangélikus Gyűjtemények Levéltárát és Múzeumát. A múzeum két nagyobb kiállítóteréből áll. Az egyik terem egy 19. századi lelkészlakást mutat be, betekintést kínálva egy korabeli lelkész és családja életébe. A másik szobában gyülekezettörténeti kiállítás látható.

Sopron város és egyben az evangélikus gyülekezet jelmondata Lackner Krisztof (1571–1631) soproni polgármestertől származik: „Mergitur non submergitur!” („Hánykolódik, de nem süllyed el!”) Ez a mondat azt jelképezi, hogy a gyülekezet a története során többször került nehéz helyzetbe – török idők, ellenreformáció, német kitelepítés –, de a nehézségeket legyőzve összefogással mindig talpra állt.

● ULAKCSAI ZOLTÁN

A szerző az Evangélikus Országos Levéltár levéltárosa

FOTÓ: CZENTHE MIKLÓS

Amiről a puszta mesél

Petőfi Sándor, Illyés Gyula és Lázár Ervin nyomában

„Az iskola a falu végén egy akkor az espresség tulajdonát képező épületben volt. Ennek keleti oldalán állott ama tágas terem, hol a négy osztály, számra negyvenötven fő együtt tanult, s míg egyik résszel a tanár foglalkozott, addig a többi feladványát készíté vagy figyelt. Petőfi mint kisebb tanuló a terem bal oldalának harmadik padjában, közvetlenül mellettem ült... Mintha ma is látnám kék szatenglő, testhez álló öltönyét, mely vasárnaponként irigylésre méltóan simult karcsú derekára; s oly szépen kiemelé a vállnak s csipőnek arányosan kiterjedő méreteit, hogy emlékezetemben még tarka, lapos gombjai is kitörölhetetlenné váltak. Ezen díszben sétált föl, fényesen csiszolt lábbeliben, a tisztára sepert házsor előtt, ünnepnapokon az iskolába, hol összegyülekezve sorjában mentünk tanárunk kísérete mellett az Isten házába...”

Petőfi mellett a padban

Száznyolcvanöt esztendővel ezelőttre emlékeztetnek a fenti sorok. Lejegyzőjük a százhuszonöt éve elhunyt Sass István orvosdoktor volt, aki Petőfi Sándor sárszentlőrinci éveinek hiteles krónikásaként vonult be irodalomtörténetünkbe. Joggal, hiszen egykori padtársaként közeli tanúja volt a későbbi költő érésének, növekedésének.

A sárszentlőrinci lutheránus iskola jó hírére felbuzdulva a tehetős szabadszállási vállalkozó apa 1831-ben Szabadszállásról hozta ide taníttatni kisfiát, a kilencéves Sándorkát. Nem egy ízben tartózkodott Petőfi Tolna megyében: 1831 és 1833 között lőrinci diákként, majd 1841-ben – Pápáról egy időre sértődötten elfutva –, megpróbálva saját lábára állni, három hónapig vándorszínészkedett a környéken.

FOTÓK: BAKAY PÉTER

A Sass-kúria méhese (Borjád), ahol Petőfi *A négyökrös szekér* című versét is írta

1845-ben pedig – mint beérkezett költő – kétszer is vendégeskedett Borjádon; ott, ahol a magyar irodalom egyik legragyogóbb gyöngyszeme, *A négyökrös szekér* született: „Erzsike, a vers hősnője, az itteni házigazda lányának későbbi tanúságtévése szerint a szekéren a beszélgetés szórul szóra úgy folyt, ahogy a költő leírta. A család átrándult az alig félórára eső Uzdra, s hazafelé ökrösfogatra telepedett.” (Illyés Gyula: *Petőfi Sándor*, 1936)

Mindezek felidéződtek ez év áprilisában Sárszentlőrincen, a Petőfi-emlékhegyek harmincadik nemzetközi találkozásán, az Országos Petőfi Sándor Társaságnak és Sárszentlőrinc Község Önkormányzatának közös eseményén, amelyre

szép számmal érkeztek a kultuszt hűen őrző honfitársaink határon innenről és túlról. Az idei, jubileumi találkozó Petőfi sárszentlőrinci, evangélikus iskolás diákoskodása kezdetének évfordulója jegyében telt, mégpedig hallatlanul érdekes előadásokkal: *A költészet sárszentlőrinci forrása – egy elfeledett kultuszmotívum* (dr. Töttös Gábor főiskolai docens); *A Zrínyi-kultusz nyomai Petőfi Sándor írásaiban* (dr. Borián Elréd bencés tanár); *Friss nyomon Sárszentlőrincen egy elöke-rült kézirat fényében* (Krámer Iván történész-műgyűjtő); H. Bagó Ilona múzeumi főosztályvezető és Boda Ildikó könyvtáros pedig a sárszentlőrinci és környékbeli emlékhelyekről-émlékházakról szolt. ►

László Ervin íróasztala a sárszentlőrinci emlékházban

A jeles konferenciát a Magyarországi Evangélikus Egyház képviselőjében Sziráki György, az Evangélikus Pedagógiai Szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet pedagógiai szakértője köszöntötte. Beszédében sorra vette az evangélikus vonatkozású Petőfi-emlékeket, amelyek további ápolásra méltók.

Múltba tűnt puszta

Kevés olyan magyar falu van, ahol több jeles személyiség is maradandó nyomot hagyott. Igazán különleges hely tehát Sárszentlőrinc. Nem számítva az 1866-tól harmincöt éven át itt szolgáló evangélikus pap költőt, Sántha Károlyt, ez a kis „Is-ten háta megett” község három irodalmár nagysághoz is kötődik.

Ha Simontornya felől megyünk Sárszentlőrincre, óhatatlanul szemünk elé kerül egy tábla Felsőrácegrespuszta felirattal. És bizonyára sokaknak jut eszébe, hogy valahol itt ringott a bölcsője Illyés Gyulának és László Ervinnek. Igen, ez a nyolcvan éve, 1936-ban megjelent Illyés-mű, a *Puszták népe* világa. Pontosabban: egykor valós világa.

Pásztázhatjuk a tájat, hogy van-e még nyoma az Illyés által az irodalomba emelt, teknő alakú völgy cédrusokkal övezett gazdasági rezidenciájának, a parádés urasági ököristállónak s a rokkant oljakkal megkócos „favágítóikkal” reménytelenül állandogáló cselédházaknak – ezekből már az 1960-as években visszalátogató Illyés sem látott semmit. Így nyilatkozott a *Rácegresi füzet* című írásában (a *Hazai kis tükör – Magyar írók országjárása 1960-ban* című kötetben): „A puszta régi épületeivel egyetemben lerombolták természetesen, alapzata utolsó téglájának kikaparásáig, az én szülőházamat is. Le azt, ahová nagyapám fiatalasszonynak hozta nagyanyámat, ahol anyám született; le a bognárműhelyt s azt is, ahol apám görbítette a patkót, s javította az akkor még hatalmas terjedelmű cséplőgépeket. A törmelékek közt csak egy malomkő asztal áll épen, egy már csak eszmében élő udvar közepén. [...] Eszem ágában sincs sajnálni azoknak a nyomorúságos falaknak az eltűnését. Őszintén örülök a buta anyag átalakulásának. Jólesik tudnom, hogy szülőházam téglái fél kilométerre ide egészséges házak alapfalaiban sorakoznak,

s külön jólesik, hogy nem tudom, melyikben is vannak. S azt gondolom, valamiképp így kell az elemeire szétszedett múltból nekem is építkezniem.”

De az elemeire szétszedett múltból nem csak Illyés építkezhetett. A *Jelenkor* című folyóiratban – halála előtt – László Ervin is hasonlóképp emlékezett: „...ez az Alsórácegres-puszta, ahol én laktam, az már a testi valóságában nem létezik, mert lebontották, részben magától összedőlt, puszta, gazos hely manapság. De bennem éppoly elevenen él, mint gyerekkoromban. S a gyerekeknek nem győzöm elmondani, amikor a szülőföldről kérdeznék, hogy természetesen beletartozik az a táj [...], beletartozik az az épületcsoport is, ami gyerekkoromban létezett, beletartoznak a fák, de legfőképpen az a közösség, amelyben fölöttem, ami természetesen nincsen. [...] Az a közösség, amelyben megtanultam a nyelvet, egy viselkedési formát, az bizalomra épülő közösség volt.”

Igen, az az alig száz évvel előttünk meglévő világ – amelybe Illyés és László is beleszületett – még magában hordozta az őskor egészséges közösségét, hitét, hagyományait.

Illyés Gyula írja: „A pusztán a mese még teljes erejével élt. Vasárnap délutánonként a béresek kitelepettek a kis emelkedésen elnyúló nagy istálló elé, és ott különféle történetekkel szórakoztatták egymást. Legtöbbször persze katonadolgokról beszéltek, de népmesét is rengeteget mondtak el egymásnak, rövidet, csattanósat. Ezeknek az értelme mindig az volt, hogy a szegénység valahogyan csak utat tör a boldogság felé; hogy az igazság valamiképp mégis tud győzni a rettentő zord valóságon.”

Lázár is jól ismerte a népmeséket és babonákat, „a bájolók parancsoló ritmusát” – ahogyan Nagy László írta a maga gyermekkoráról –, s összekapcsolta a régi hagyományokat a maga sajátos világnak elemeivel; nem véletlenül mutatott számos rokon vonást megannyi műve a népmesékkal. Elég csak *A Hétféjű Tündér* című kötet meséire vagy a *Szegény Dzsoni és Árnika* című meseregényre gondolnunk.

Életútkanyarok

Lázár Ervin május 5-én lett volna nyolcvanestendő, és december 22-én lesz kerek tíz éve, hogy elment. Életpályája kevésbé ismert, mint Illyésé vagy Petőfié, a kettős kerek évforduló apropóján illő hát áttekinteni. Gyermekkorának meghatározó helye volt Rácegres – pontosabban Alsórácegres –, ide kanyarodott vissza minduntalan meséiben, ez a hely inspirálta: „Rácegrespuszta énbennem megvan, és meghatározó erővel szól és szól bele a munkámba, mindabba, amit művelek. Mindamellett, amikor lányaimnak, fiamnak erről meséltem, vagy ha manapság is ezt-azt abból az időből felhozok, ők valóban úgy néznek rám – noha persze e tekintetben is jól ismernek, s talán szívesen meg is hallgatnak –, mintha múzeumból lépnék elő. Bizonyos szavak, kifejezések, szokások számukra ismeretlenek voltak, amíg őket nem említettem” – mondta egy interjúban.

A Lázár család 1951-ig élt itt. Az apa, Lázár István, uradalmi ügyintézőként dolgozott, a kis Ervin előbb Felsőrácegresre, majd Sárszentlőrincre járt iskolába. Olvasni már jóval az iskolába kerülés előtt megtanult. Tízéves korában a székesfehérvári ciszterci gimnáziumban, majd az államosításkor kis ideig egy idős sárszentlőrinci tanár magántanítványaként tanult. Apja származása miatt nehézkes volt továbbtanulása, s csak közbenjárásra tudták a szekszárdi gimnáziumba íratni. Közben –

az igaztalan politika miatt – a pusztáról is költözniük kellett, de a fiú minden nehézség ellenére elvégezte a középiskolát, leérettségizett, s szerencséjére jött a Nagy Imre-féle könnyítés, így eljutott a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára, előbb újságíró szakra, majd különbözettel magyar szakra.

Az egyetem mellett aktívan dolgozott az *Esti Pécsi Naplónál*, a *Dunántúli Naplónál*, valamint a *Jelenkornál*. Közben, 1964-ben a Móra Kiadónál napvilágot látott első meseregénye, *A kisfiú meg az oroszlánok*. 1965 tavaszán úgy döntött, felköltözik a fővárosba; új állása is lett, mintegy hat éven át az *Élet és Irodalom* szerkesztőségében dolgozott. Alkotókedve töretlen, 1966-ban, '69-ben és '73-ban

A tavaly elhunyt Kristóf Attila ekképp emlékezett elhunyt íróársára és életművére: „Műveiben az igazság azonosul, mondhatni frigidre lép a szeretettel, a humort valami gyöngéd belső fény ragyogja be, az a gyermeki hit, amiről Szent Pál leveleiben oly gyakran beszél. [...] Ha vele kapcsolatban a konzervatív szót veszem a számba, akkor a múltban gyökerező, tisztos hagyományokból táplálkozó, méltányosságra és igazságra törekvésre, már-már misztikus szeretetre gondolok, amely az élet és a jóság szeretetét együtt jelenti. Az a tény, hogy gyermekek olvassák, értik és élvezik, a legkülönösebb és legtermészetesebb módon érinti, neveli a felnőtteket, a szülőket is. Az, hogy »ifjú szívekben« él, azt is jelenti, hogy újra és újra újjászületik. Nemzedékeket kapcsol össze...”

Illyés Gyula és Lázár Ervin egykori iskolája Felsőrácegresen

megjelentek elbeszéléskötetei is: a *Csonkacsütörtök*, az *Egy lapát szén Nellikének*, majd a *Buddha szomorú*. 1971-től a rendszerváltoztatásig szabadfoglalkozásúként kereste kenyerét. Közben megjelent *A fehér tigris*, majd az igen népszerű, nyolc kiadást is megért *A Hétféjű Tündér*; ezt követve az ugyancsak nagy sikert aratott *Berzsián és Dideki*. S ezután sem volt megállás, 1985-ben jött *A Négyszögletű Kerek Erdő*, 1989-ben a *Bab Berci kalandjai*, 1996-ban a *Csillagmajor*, mely kifejezetten a felnevelő Alsórácegrespuszta hangulatát idézi.

A Duna Televízió Prima díjas sorozatának, a *Szerelmes földrajznak* Lázár Ervinről szóló (immár az interneten is elérhető) kisfilmje meghatóan mutatja be a Sió völgyét, a szeretetre méltó pusztát, a „Négyszögletű Kerek Erdőt”, a „Nagyszederfát”, Sárszentlőrincet, a hajdani iskolát, az evangélikus templomot. A Tolna megyei kis Sárszentlőrinc Petőfi- és Lázár-emlékházai szélesre tárt kapukkal várják az irodalombarátokat, a pedagógusokat, a diákokat. Érdemes hát fölkerekedni Petőfi Sándor, Illyés Gyula, Lázár Ervin nyomában!

• KERESZÉNYI ZOLTÁN

Jegyzetlapok

Napló, 2016

Esterházy Péter (1950–2016). Megdöbentett a halálhíre, pedig tudtam, gyógyíthatatlan betegséggel küzd. Belém villant a kép, amikor szülővárosomban, Vársárhelyen megismertem. Ott volt katoná, és a verébfióka-eszű őrmesterek naponta megalázták. Aztán az idén júniusi könyvheti találkozás: mint aki csont-ra vette föl a nyári kabátját. Sovány volt, és fáradt. De ment, mert több százan várták, hogy dedikálja új kötetét, a *Hasnyálmirigynaplót*. Az olvasás fontosságáról és szépségéről beszélt. A halál szorításában született könyv az európai irodalomban is ritka vállalkozás. Finoman kemény, ironikus, modern hangszerelésű. Az 1979-ben megjelent *Termelési-regény* lenyűgöző indulás volt; nem marad el tőle a nagy terjedelmű *Bevezetés a szépirodalomba*; a Csokonai Lili álnéven írt kispróza, a *Tizenhét hattyúk* élvezetes stílusbravúr.

Európát benépesítő családját nagyregénye, a *Harmonia caelestis* őrzi meg. Alig fejezte be a nyolc évig készült tablót, kiderült, hogy folytatnia kell. A *Javított kiadás* arról a drámáról szól, hogy megtudta, apja a szocialista rendszer besúgója volt. És jöttek a megpróbáltatások és új munkák, rangos díjak, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia és a Berlini Művészeti Akadémia megtisztelő tagsága. Szaporodott az írók szeretők tábora, de növekedett az elutasítók száma is.

Esterházyt lehet szeretni, becsülni, rájongva olvasni vagy szidalmazni, egy vitathatatlan: a nagy teljesítmények mellett ő az írói munkaerkölcs példászerű megjelenése. Könyvek, újságok előtttem: a hatvanéves egy képen lobogó ezüsthajjal mosolyog, egy másikon dedikál és beszélget... A legutolsó képsoron már csont és bőr, mintha nem is ő lenne. Azután föllapozom *Az évek iszkolása* című beszélgetőkönyvet. A borítófül képén unokájával, Lilivel sétál, boldogan beszélgetnek. Most csend lett, hosszú és mély. Az író becsukta maga mögött az ajtót.

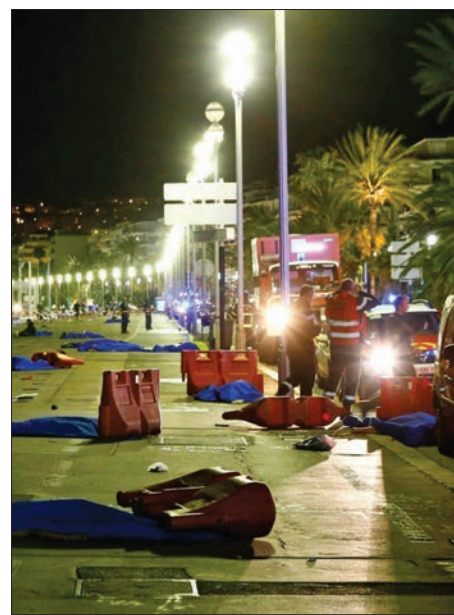
Áldozathozatal. A vértanú fölládozta magát Istennek, az ifjú forradalmár az igazságosnak vélt államnak. Az anya az évek szorításában fölládozta magát gyerekeiért. Egyedül Isten tudja megítélni, mennyi ezek közül a valódi áldozathozatal. A zsarnokok, a véreskezű diktátorok, hóhérok gyakran érzik úgy, hogy egy magasabb eszmény szellemében „áldozatos az életük”. Nem igaz cselekedetek ezek. Az önfeláldozás olyan rejtőző szeretet, amely csupa jót mond a segítségre szoruló társnak. A keresztény önfeláldozás örök szép példája Jézus. A hajtóerő mindig a szeretet, tudatos választás a felsőbb cél érdekében. A mai világ gátlástalan és gyűlölködő. De ebben a ködnél sűrűbb szürkességben apró mécsláng világítja meg azoknak az arcát, akik áldozatot tudnak hozni.

Júniusi éjszaka. Éjjel sűrű, áztató eső, föltámadó, hideg szél. Nyugtalanul alszom, a szívem is rendetlenül ver. Reggel holtfáradtan ébredek. Alig bírok fölkelni, mintha minden esőcsepp rám hullt volna. És ebben van valami igazság. Az ember hiába épít erős házat, ültet dús lombú fákat, álmában az eső őt is veri és tépi, ruháját szaggatja. Didereg, mint a vadak a szabadban. Csak hisszük, hogy megmenekülünk. Végzetünk előbb-utóbb megtalál bennünket, és jaj a gyengéknek, a szegényeknek.

Holland család. A Margit hídnál szálltak föl a villamosra. Magas férfi és nő négy leánnyal. Mint az orgonasípok egymás mellett, beszélgettek, és fényképezték a Parlamentet a déli fényözönben. Néz-

tem őket, irigyelve a jókedvüket. Döbben tettem észre, hogy a zöld sálas fiatalasszony és a szőke lányok mind szemüvegesek. Az egyiknek az orrán vastag fekete keretes, a másikon vékony drótos, a legfiatalabbé aransárga volt. Mondták a magukét, közülük a sportos öltözetű mogyorós csokoládét osztogatott, kicsit részrehajló becsülettel, ahogyan a narancsüditőt is. „Mennyi lány” – mondta a barátom. „Szegegy férfi” – toldottam meg a közös fölismerést. De nem sokáig, mert az erdélyi feleség, Ilona gyorsan a fejünkre csapott – megérdemelten – vizes esernyőjével.

Gyász. Meghalt az ezermester. Öreg volt, álmában érte a jó halál. Most üres és elárult a környék, a hosszú utca, amelyen naponta végigsétált, hogy figyeljen és javítson, ahol kell. Mert egész élete az észrevétlen jobbítás volt. Fölszedte a letört ágakat, az eldobott szemetet, üres üvegeket; lépcsők mozgó tégláit rögzítette, olcsón vállalt favágást, drótkerítés-toldozást. Legjobban a gyerekeknek hiányzik: mindig volt nála zacskóban csokoládé, abból vehettek néhány szeletet, s szaladtak tovább vidám hangoskodással.

Terror. Hallgatom újra a szörnyű dráma híreit, nézem a véres képeket: a hosszú sétányon halottak hevernek a földön. Sebesülteket ápolnak, síró, jajgató asszonyok

mindenütt. A francia nemzeti ünnepen nyolcvannégy embert gázolt halálra egy Tunéziában született merénylő Nizzában, a hatalmas teherautóval szinte letarolta őket. A merénylővel tűzharcban végeztek a rendőrök. Visszapergetem az időt: június 28-án az isztambuli Atatürk repülőtéren három iszlám öngyilkos merénylő nyitott tüzet – negyvenöt halálos áldozat. Március 22-én kettős robbantást hajtottak végre dzsihadisták a brüsszeli repülőtéren – harminckét halálos áldozat. És idézhetném Párizst, Norvégiát, Angliát... Véget nem érő támadások Európában! Tehetlenség és halottak mindenütt. Lassan mi is közömbösen nézzük az új híreket, nem velünk történt, és nem figyelünk. Csatornát váltunk a televízió: férfiak rúgják a labdát, a stadionban húszan ülnek.

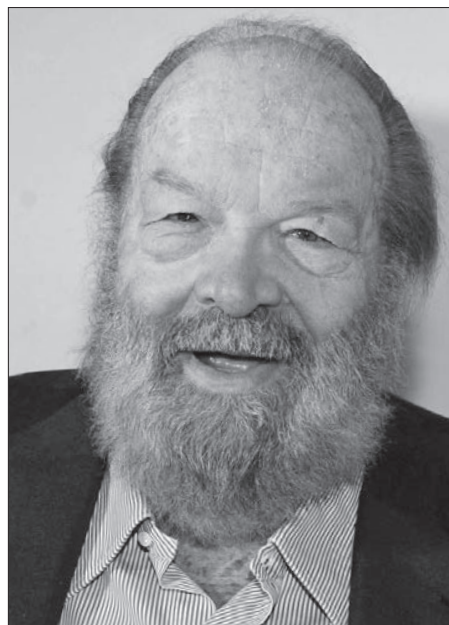
Törpepapagáj. Nézem az ausztrál partokon a madarak százazreit. Sok apró, zöld labda, keringnek, leszállnak egy percre, hogy egy korty vizet igyanak, majd átadják a helyüket a többieknek. És fölrebbenve suhannak tovább, örvényes felhőt képezve kicsi testükkel. Kedvencük a friss fűmag. Hatalmas sólyom les rájuk a közeli erdő kiszáradt fáján; támad a folyton duzzadó rajra. Könnyű zsákmánynak hiszi őket, de nem bír velük. A csapat surrog, kavarog, szétválik a levegőben, és a nagy, sötét vadász hopen marad. Mintha egyetlen óriási agy lenne az egész égbolt.

Gyergyói közösség. Két ötvenen felüli nő jár az öregekhez. Hetente kétszer munka után és szombat délelőtt is fölkeresik a rászorulókat. Kora reggel indulnak, megpakolva a régi bicikliket. Bekopognak az ablakon, kedves köszönéssel, szép szóval

üdvözlik az ismerősöket. Kenyeret, cukrot visznek, liter tejet mindenkinek. Szétosztják a gyógyszereket. Marika nénit, aki két éve ágyban fekvő beteg, megfürdetik, tisztát adnak rá. János bácsi a közelgő kilencvenedik születésnapjára különleges ajándékot kap: kitakarítanak nála, még az apró ablakokat is megpucolják. Fájó-szép kép zárja a tudósítást: a gyógyíthatatlan betegséggel küszködő Jonti mama hátát simogatja az egyik önkéntes ápoló.

Tarkovszkij Naplójából. (1979. február 10.) Imádság az éjszaka csendjében: „Istenem, érzem közelségedet. A tarkómon érzem kezedet. Mert olyanak szeretném látni a Te világodat, amilyenek teremtetted, és olyanak az embereket, amilyeneké igyekszel formálni őket. Szeretlek Téged, Uram, és semmi többet nem akarok kérni tőled. Elfogadok mindent, ami tőled származik, és csupán megátalkodottságom és bűneim súlya, alantas lelkem sötétsége gátol meg abban, hogy méltó szolgád legyek. Segíts és irgalmazz, Uram!”

Bud Spencer emlékére. Meghalt ő is, az olasz színész, a filmekben az örök győztes, az öklét buzogánynak használó pofozógép, a verekedések bajnoka. Tízezrek kísérték utolsó útjára Rómában, mindenki ott volt, aki szerette és tisztelte. A dísztelen koporsótól távolabb legkedvesebb barátja állt, Terence Hill, sötét szemüvegben, hogy ne lássák férfikönnyeit. Közel fél évszázad alatt tizenkilenc filmben szerepeltek együtt, és sokszor külön is, új utakat járva. Most, hogy megkésve rá emlékszem, egy magyarországi baráti körben teszem, akik minden évben összejönnek a spagettiwes-

tern-király születésnapján. A délutáni vetítések után azon töprengtem, mi a titka ennek a különös életműnek. Egyszerűen szórakoztatnak ezek a filmek, tele vannak vidám helyzetekkel, kedves, sodró zenével. Aztán a temetés szomorú apropóján most kitudódott az is: bár nem verték nagydobra, de a két színészt összekötötte – keresztény hitük is.

KEPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Hanglemezek. Szeretem a régi fekete lemezeket és az új CD-ket is. Egész napi szellemi munka után kedves zeneszerzőm műveit teszem fel, vagy klasszikus válogatásokat hallgatok. Most viszont az élő muzsika lehetősége csillant föl előttem. Kiderült, hogy a lipcsei átszállásnál van másfél órára a csatlakozásig. Milyen jó, hogy arrafelé nem késnek a vonatok! Az információn a kedves hölgy meg is mutatja az utat, hogyan érek oda a leggyorsabban a Tamás-templomba. Ott mutatták be Bach János-passióját. Van egy remek kórusuk is, csupa szoprán hangú fiúból áll. Most csak a hangját köszörülő a hatalmas orgona, ez még csak a d-moll toccata és fuga. Néhány akkord, és már fölrepít a mennyei muzsika.

Káprázat. Kis háborúk, pusztítás mindenütt. Menekülők százazrei a dörgő tengeren, a sáros, köves utakon. Szétlőtt városok, temetetlen halottak sok gyerekkel. Mégis, néha minden olyan, mintha béke lenne. Csodálatos, a földet beragyogó nári napfény. Lehet, vakító délibáb ez, de váratlan ajándék, hogy visszatért egy pillanatra!

● FENYVESI FÉLIX LAJOS

Áldás szívből, lélekből és égből

„Áldás leszel” – ez a lélekmelegítő ígélet virított a tizenegyedik Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó tarka pólóin, így azoknak az ifjaknak a mellkasán is, akik négy napra zsidongó, evangélikus élettel töltötték meg a mátrafüredi Mátra Kemping vadregényes környékét.

Képriportunk – a szorító lapzárta miatt – most csupán ízelítőt ad a lelki és kulturális programokban, koncertekben és ízes harapnivalókban bővelkedő fesztiválból. Bővebb szöveges beszámolóval az *Evangélikus Élet* következő számában szolgálunk Olvasóinknak. Addig is friss és bőséges tudósításokat találnak a Szélrózsáról az *Evangélikus.hu* weboldalon.

És ha már az elején szóba került az áldás, emlékezünk meg arról is, hogy képriportunk felvételei a fesztivál második napján készültek, amikor is az eresz alatt kucorogva gyakran emlegettük Noét, aki az Úr szavaira figyelve, bölcs előrelátással bárkát épített, így mentve meg a végpusztulástól a valaha volt élőket. Csütörtökön ugyanis a pólón megígért áldás mellé megjött az égi áldás is: „bibliai léptékű” eső mosta hosszú órákon keresztül a mátrai kempinget s vele együtt persze a fesztiválozókat. A zúgó vízfüggöny nyomán nehéz ködpára borította be a környező erdőket, és aki a végigtekintett a táboron, biztos lehetett abban, hogy a sátorban lakók nem lesznek híján a fesztiválanekdotáknak.

Égi áldás itatta át a pólókon megígért áldást.

Aztán újra kisütött a nap, hóna alá csapta a ködöt, és minden mehetett tovább a maga rendjén. Ifjan, vidáman, szeretetteljesen, vagyis úgy, ahogyan mindig mindennek mennie kellene.

Az égi áldás pedig majd szárba szökkeni, gondolattá, hitté neveli a Szélrózsa pityangjának szerteröpülő magjait. ● I. L. L.

Zenében gyógyító Úr

A nyár más, mint az év többi időszaka. Akár dolgozunk, akár szabadságon vagyunk – vagy a kettő között egyensúlyozunk –, más az időérzékünk, a tudatállapotunk, mint a munkaév folyamán. Egyszer csöndben elmélyülnénk, másszor nevetve futnánk le a domboldalon. Sóvárogjuk a felfrissülést, megújulást, kiegyensúlyozottságot. Ennek elérésében is segíthet nekünk reformátorunk, Luther Márton.

Wittenbergben 1538-ban jelent meg az az énekeskönyv, amelynek előszava – „Vorrede auf alle guten Gesangbüchern” – a zene jelentőségét foglalja versbe. Naiv báj és komoly teológiai tartalom egyaránt jellemzi Martin Luther *Frau Musica (Muzsika asszony)* című költeményét, amelyet Csorba Győző erőteljes nyelvű fordításában idézünk:

*Öröm e földön nemesebb,
nem is tudom, más mi lehet,
mint amit az ének szerez,
az édességes, zengzetes.
Hol társas ének szólal, ott
a rosszkedvnek már „Jó napot!”,
viszály, irigység, gyűlölet,
harag és kín onnét mehet;
fukarság, gond, egyéb teher
s a bánat rajban lebben el.*

Lutherről köztudott, hogy szenvedélyesen szerette, nagyra tartotta és színvonalasan művelte is a muzsikát. Képzett énekes volt, lanton játszott, gyülekezeti énekeket szerzett (énekeskönyvünkben huszonnégy

énekét találjuk); ismerte a jelentős kortársak, Ludwig Senfl, Pierre de la Rue és Josquin Desprez műveit. Majd ötszáz éve írt szavai akkor érthetők igazán, ha tudjuk, hogy a középkor zenefelfogásában kétféle zene létezett: *musica practica* és *musica speculativa*. Előbbi jelentette a gyakorlati zenélést, utóbbi a zeneelméletet és a zenefilozófiát.

*Mindenki lelkére kötöm,
hogy nem bűn az ilyen öröm,
sőt Isten éppen kedveli,
mert a világ örömei
az ördög művét tördösik,
a bösz öldöklést öldösik,
Dávid király a példa rá:
Sault kordázta ő soká
– játszván a hárfán édesen –,
hogy ne gyilkolna vétkesen.
Ád csöndes szívet, hajlamot
égi, igaz szót hallanod.
Elizeus ezt tudta rég:
hárfák nyiták meg szellemét.*

Saul és Dávid kapcsolatának leírása (1Sám 16,14–23) sok tanulsággal szolgál számunkra, ha figyelmesen olvassuk.

Miután Sámuel felkente Dávidot királlyá, Saultól „eltávozott az Úr lelke”, és rossz szellem kezdte gyötörni. Egyik szolgálja ajánlotta Dávidot, aki tud lantot pengetni, „és vele van az Úr”. „És valahányszor megszállta Sault Istennek az a rossz szelleme, fogta Dávid a lantot, és pengette a kezével. Saul ilyenkor megkönnyebbült, jobban lett, és a rossz szellem eltávozott tőle.” A jó zene gyógyító ereje tehát az Úr jelenlétéből származik, a muzsikáló ember Isten eszközeként akár a pusztítást is képes megakadályozni. Az éneklés, zenélés olyan csatornákat nyit meg a lelkünkben és tudatunkban, amire más nem képes. Gyógyít, katarzist ad, békét teremt, megnesemesít, felemel. Luther ezt így fogalmazta meg egy másik helyen: „A zene Isten ajándéka, nem emberi dolog. Ugyanis elúzi az ördögöt, és megvidámítja az embert.” Ne feledjük ezt a mai zaklatott világban!

*A legszebb évszakom, mikor
ahány madárka, mind dalol,
ég és föld ezzel van tele,
szép ének csendül százfele.
Főként a kedves csalogany;
az vidít csak föl igazán,
bájos dalát ha zengeti,
nem-szűnő hála illeti.
De még inkább a jó Urat,
ki alkotó e madarat:
legyen dalosok elseje,
muzsikásoknak mestere.
Folyvást az Úrnak zeng, szököll,
dicsérni sose fárad el.
Az én dalom is tisztelet,
dics Néki s örök köszönet.*

Zárásként eljutunk az Isten és a teremtés dicséretéig (hasonlóan Babits Mihály *Zsoltár gyermekhangra* című verséhez). Pál apostol így magyarázza ezt: „Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható.” (Róm 1,20) Kívánom, hogy tudjunk – Lutherhez hasonlóan – gyermek módra önfeledten örülni és hálát adni a természetben is! Vegyük észre a világ muzsikáját: a madarakat és a békákat, a fák susogását és az égitestek járását! És énekeljünk bátran a szabad ég alatt, mint a képen látható kántorképzősök!

● DR. ECSEDI ZSUZSA

FOTÓ: THURNAY VIOLA

SZIKCSÁK-KLINOVSZKY ISTVÁN: A VILÁGOSI FEGYVERLETÉTEL

Magazinunk május 29-i számában emlékeztünk meg az evangélikus felekezeten megkeresztelt Görgey Artúr honvéd tábornok halálának századik évfordulójáról, pontosabban a temetéséről. Ez alkalommal az 1849-es szomorú világosi napokat idézzük fel Bohus Jánosné Szögyény Antónia naplójának segítségével.

A fegyverletétel háziasszonya

Bohus Jánosné Szögyény Antónia szomorú órák szemtanúja volt

Avégzetes 1849. év júliusában már nyugtalanító hírek érkeztek az elvesztett csatákról, az oroszok előretöréséről. A Komárom-Ács térségében végrehajtott sikertelen át-törési kísérlet után Görgey Artúr tábornok hadseregével Aradra vonult. Közben a Dembinszky és Bem által vezényelt fő-

sereg augusztus 9-én Temesvárnál vereséget szenvedett. A kormány lemondott. Kossuth Görgeyre bízta a teljhatalmat, aki a további értelmetlen vérontást elkerülendő, augusztus 13-án Világosnál letette a fegyvert.

Görgey tudatosan választotta ezt a helyet a fegyverletételre. Itt ugyanis csak az oroszoktól volt körülveve. ►

Meggyőződése szerint az oroszok győzték le őt, és csak előttük akarta magát megadni. „Ne mondhasa az osztrák, hogy az ő dicsősége a magyar szabadságharc leverése.”

Görgeyt és vezérkarát a hozzájuk csatlakozó polgári politikusokkal együtt Bohus Jánosné Szögyény Antónia látta vendégül világosi kastélyában. Férje, Bohus János, Arad vármegye főispánja, országgyűlési követ ez idő tájt Pesten tartózkodott. A feleség a naplójában leírta, mit éltek át a fegyverletétel alkalmával. „Teszem ezt elsősorban feledhetetlen barátnőm, Brunswick Teréz grófnő iránti tiszteletem és szeretetem adójául, ki oly forrón óhajtá e szomorú napok történetét ösmerni” – olvashatjuk a naplóban.

Beszámolója szerint először nagyszámú polgári és magas rangú katonai menekült, köztük Kossuth anyja és nőtestvérei, majd a Görgey-hadsereg vezérkara ütött tábornok rövid időre a Bohus-kastélyban. Augusztus 12-én reggel érkeztek vissza az orosz táborból Görgey várva várt hadikövetei: Pöltenberg tábornok, gróf Bethlen Gergely és Beniczky Lajos ezredesek. „Remegő feszültséggel kérdé mindenki tőlük a fegyverletétel föltételeit – írta a nagyasszony. – A válasz szomorú, szívrázó volt, és egészen váratlan: – Feltétlen megadás és meghódolás, csupán a cár nagylelkűségében való bizalommal. Poeltenberg hozzátevé még, hogy midőn Rüdiger tábornoktól kérdezé, mi volna a biztosíték arra nézve, hogy Ausztria megtartja adott szavát, ez azt felelé:

– Ausztria gyengesége!

Egyébként a hírnökök az oroszoktól a legnagyobb kitüntetéssel fogadtattak, kik nagy rokonszenvet s oly előzékenységet tanúsítottak irántuk, hogy bár elégedetlenül, de azon megnyugvással távoznak vissza, miként nemes és igazságos ellenséggel van dolgunk.”

Jóval alább a naplóban ez olvasható: „1849. augusztus 12-én, déli tizenkét órakor tarták Világosba való bevonulásukat Ausztria szövetségesei, az oroszok. Nagy zavargás előzte meg őket. A félrevezetett nyers oláhság ugyanis azon meggyőződésében, hogy e hitrokonai azért jöttek, hogy őket képzelt jogaikba visszahelyezzék, és az urak jószágait köztük felosszák, nagy lelkesedéssel és egetverő »să trească«-kal fogadták őket. Nemsokára

azonban a kozákok érzékeny kancsukái érezhetőleg meggyőzték az oláh népet, hogy az oroszok éppenséggel sem hajlandók kommunisztikus vágyaikat betölteni. Az orosz vezérkar főnöke, Frolov tábornok néhány orosz kozáktiszttel és katonával, nagy néptömegtől kísérve jött ekkor a hegyen át udvarunkba.

Görgey szobájába vivé a tábornokot, s itt e szobában (emelkedett kastélyunknak az országútról nézve jobbra eső, ugyancsak az országútra néző szobájában, azon az asztalon, melyet gyászos ereklyeként most is őrizünk) írták alá ketten, tanúk nélkül a fegyverletétel okmányát. [Bohus László Monacóban élt egykori politikus-

Szögyény Antónia

tól tudom, akinek Bohus Jánosné Szögyény Antónia az üknagyanyja volt, hogy tulajdonképpen nem írtak alá semmit, szóbeli megegyezésről volt csupán szó. – K. A.] A többi tábornok és tiszt kínos aggálllyal várták künn sorsukat. Úgy látszik azonban, hogy maga Görgey alig tudott tisztjei sorsa felől valami biztost, és lehetetlen föltételezni, hogy csak az ő élete lett volna biztosítva, mert az oroszok minden alkalommal erősíték, hogy Ausztria ne merje csak egyetlen magyar tiszt hajszáját is meggörcsíteni.

Két órakor délután asztalhoz ültünk, hol két oldalamon Frolov és Görgey foglalt helyet. Az első komoly, hallgatag fér-

fiú. Nem beszél sokat. Csak azt erősíté ismételtén, hogy a magyar sereg hősiessé küzdött, és senki sem mondhatja, hogy gyáván adta meg magát. Másik asztaltársam, Görgey, ki szótalán volt, csak azt emlité többi között, hogy sok dologban igen szerencsétlen volt; így tegnap is, amikor ugyanis nem sikerült neki a világot két gazembertől megmentenie, kiket felakasztatni akart. Megdöbbenve e szavak felett kérdém:

– Kik volnának azok?

– Azt gondolja tán kegyed – felelé –, hogy Kossuthot értem; nem, e nyomorultat nem akasztattam volna fel. A két Madarászt szerettem volna kipusztítani a világból. [Madarász László a reformellenzék tagja volt, képviselő, az Országos Honvédelmi Bizottmány tagja, 1848–49-ben az országos rendőri és postaosztályt vezette; az Egyesült Államokba emigrált; öccse, József az ügyvédi pályát választotta, a forradalom leverése után Kufsteinben raboskodott.

– K. A.] De tudja-e, miért ítélem meg így Kossuthot? – folytatá. – Mikor láttam, hogy minden vesze, Csányit [Csányi László politikus, közlekedésügyi miniszter – K. A.] küldtem hozzá azon üzenettel: »Most itt az ideje, most menjen!« Olvassa ezt!

Erre bőrtáskájából iratot vett ki, melyet nekem átnyújta. Kossuth által remegő kézzel aláírt lemondási okmány volt, melyben Görgeyt nevezi ki diktátornak.

– Lássá – mondá újra –, azért tartom őt nyomorultnak, mert csak esteli hét órától nevezett ki engem diktátornak, holott már délután két órakor elszökött. Fellelemből tette, hogy ha a feltétlen

hatalom kezemben van, kivégeztem.

Midőn említett okmányt visszaadtam neki, előbb visszatette táskájába, de mindjárt újra kivette, és ezen szavakkal adta át nekem:

– Tartsa meg kegyed, történeti okmány ez, mely a kegyed kezeiben biztosabb, mint az enyéimben, mert nem tudhatom, mi történik velem. [...]

Késő volt, mire estelihez ültünk. Csak ezalatt vettem észre Görgeyn, hogy leverten és zárkóztottan ült; egyébként mindig hideg, komoly és tekintélyt parancsoló volt a magatartása, s vonásaiban a belső rázkódásnak semmi nyoma sem volt látható. Úgy látszott, mintha minden érzést

visszafojtva csupán a józan, számító ésszt engedi magán uralkodni. Így ült, sebesült fejét kezére támasztva, s majdnem semmit sem beszélt, sem nem evett. [...]

Augusztus 13-án utoljára ültünk Magyarhon hőseivel a reggeli asztalnál, künn a teraszon [...]. Mielőtt Görgey a táborba indult, pár percig beszélt velem, megköszönve a vendégszeretetet, s ekkor történt, hogy elmondta nekem e szavakat, mik édes vigasz és remény gyanánt soká hangzottak vissza szívemben:

– Most még haragudni fog rám a nemzet, de három hét múlva – bizton tudom – kezét csókol majd nekem.

Ó, mint vártuk e határidő leteltét! És mi történt körülbelül kétszer három hét múlva!... Görgey e nyilatkozatából biztossággal következtethető, hogy ő is csálva lett, és hogy lehetetlen, miszerint tudta volna, hogy a kegyelemre való megadás bitóval és golyóval fog jutalmaztatni.

Augusztus 13-án délelőtt tíz órakor indult meg az egész menet a táborba. Leírhatatlan, fájdalmas, szívszaggató volt a búcsú a tábornokoktól és tisztektől, kik közt többen voltak házunk régi barátai. Elmondhatom, hogy kevés hely van a földön, hol annyi férfikönny elhullott, mint ekkor Világoson. Sok fájdalmas csalódás, sok szomorú esemény emléke vonul át életemen, de mindnyája közt sohasem éreztem kínzóbb, mélyebb fájdalmat, mint mikor e bús halottas menetet, egy sírba induló hős nemzet halotti kíséretét néztem; néztem kínos könnyekkel szememben, áldó jó kívánatokkal szívemben; néztem soká, ameddig csak szemem elkísérheté.”

Leírhatatlan, fájdalmas, szívszaggató volt a búcsú a tábornokoktól és tisztektől, kik közt többen voltak házunk régi barátai. Elmondhatom, hogy kevés hely van a földön, hol annyi férfikönny elhullott, mint ekkor Világoson.

Bohus Jánosné nevét nem csupán azért őrizte meg a történelmi emlékezet, mert magára vállalta a fegyverletétel háziasszonyának – ahogyan ükunokája, Bohus László nevezte – szomorú szerepét, és emlékirataiban megörökítette e tragikus napok eseményeit. Egész életútja figyelmet érdemel, és összekapcsolódik nemzetünk felemelkedési törekvéseivel. Azoknak a magyar asszonyoknak a sorába tartozott, akik tetteikkel bizonyították hazájuk irán-

A megegyezés színhelye, a Bohus-kastély

ti hűségüket; akik áldották a sorsot, hogy magyarnak születhettek; akit Császár Ferenc költő, bencés szerzetes már 1844-ben „Magyarhon fényes csillagának” nevezett. De ez a csillag akkor tündökölt a legfényesebben, amikor a szenvedés sötét éjszakája borult a letiport nemzetre. Toldy Ferenc irodalomtörténész szerint „az a gyöngyszem ékesített, amely a halvány ínség szenvedésén, a hon baján és a hon virultán a nő szeméből könny gyanánt fakad”.

gróf Teleki Sándorné és Veres Pálné voltak fáradhatatlan segítőtársai. Ismerte a közélet nagyjait: Wesselényit és Széchenyi Istvánt, férjének barátját, akinek nagy tisztelője volt. Kevésbé lelkesedett Kossuthért, mert forradalmi eszméit az aulikus körben felnőtt fiatalasszony veszedelmesnek tartotta az országra nézve, ugyanakkor buzgó tagja volt a Kossuth-féle védegyeletnek. Az ötvenes évek folyamán az ő termeiben találkoztak Deák Ferenc, Eötvös József, báró Vay Miklós; Trefort Ágoston és Liszt Ferenc sem mulasztották el soha, hogy meglátogassák, ha Pesten jártak.

A Pesti Jótékony Nőegyletnek harminc évén át volt elnöknője, és csak férjének halálakor, 1883-ban vonult vissza a közélettől. Hazafisága és emberszeretete e kor nagy tettekre képes, ritka asszonyai közé emelte Bohus Jánosné, akít a Csillagkereszt-renddel tüntettek ki. 1890. január 5-én, nyolcvanhét éves korában távozott az élők sorából. A hálás nemzet Arad vármegye ajánlására életnagyságú bronzszoborban örökítette meg emlékét. Philipp István és Vass Győző szobrászművészek alkotását 1910-ben avatták fel Világoson, az úgynevezett fegyverletelési kastély parkjában, a kegyúri templom szomszédságában. A szobor a lakosság követelésére még ma is áll, a kegyeletes kezek naponta gondoskodnak arról, hogy friss virág legyen a talapzatán.

• KÓ ANDRÁS

„Jövendőt, mulandót érteni akartok”

Batizi András emlékezete

Sok tragikus és hazánk sorsát hosszú időre befolyásoló esemény idején a magyar reformáció első nemzedékének képviselője, méltó reprezentánsa volt – telve tettvággyal, alkotó lendülettel, hitéből és műveltségéből fakadó felelősséggel. Batizi András életéről mindazonáltal csak keveset tudunk.

Valószínűleg Batizon született 1515 körül, és Gálszécsi István tanítványa volt Kasán, ahol utóbb ő maga is tanított egy ideig. Később Szikszón, a Perényi-birtokon volt rektor, majd Sátoraljaújhelyen. 1542–1543-ban Wittenbergben tartózkodott, ahol különösen Melanchthonhoz fűzte szorosabb

jelentősebbek. *Meglőtt és megleendő dolgoknak teremtéstül fogva mind az ítéletig való históriája* című apokaliptikus énekében (1544) Dániel prófécija alapján fejtegette ki az Antikrisztusról szóló tanítást. Batizi szerint a „testi Antikrisztus” a török, a „lelki Antikrisztus” a pápa. Tárgyalta a pápaság hosszú bűnlajstromát; ebben a felfogásban is Luthert követi.

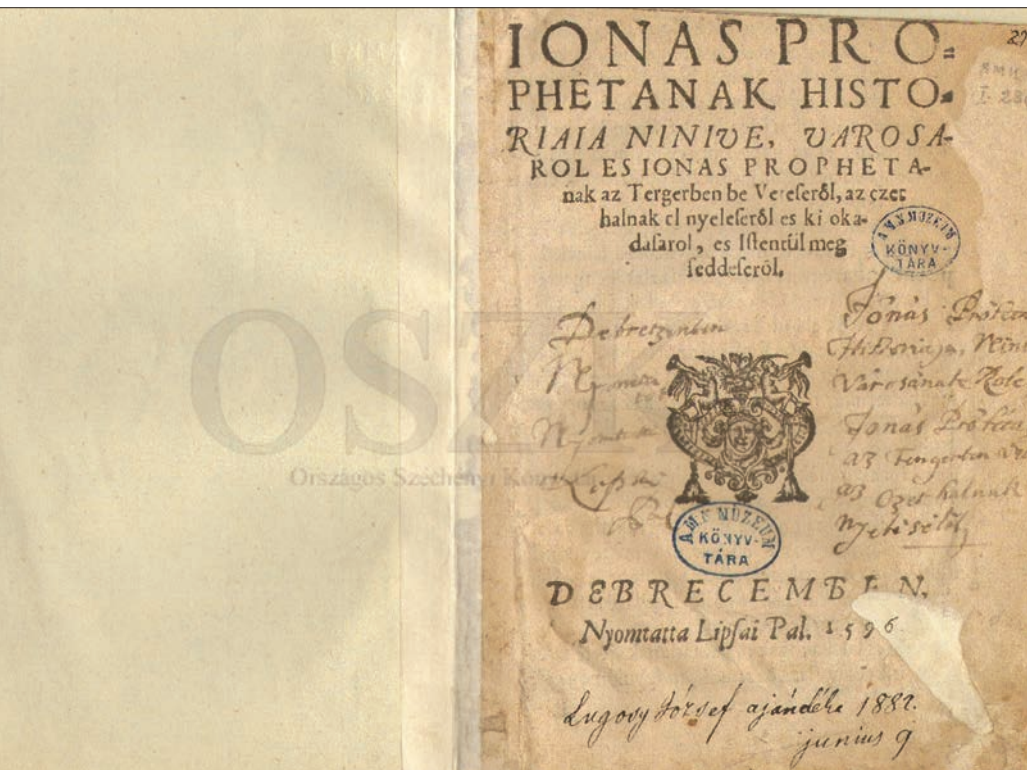
E káté külsőleg is újítást jelentett az addig megjelent kiadványokhoz képest, mert – nyolcadrét formában – alkalmas volt arra, hogy használói zsebben is magukkal vihessék.

Tartalmi beosztásában Luther *Kis kátéját* követi: világos, szemléletes, logikus, konkretizáló. Az egész kátén átsugárzik a Biblia központi tanítása. Úrvacsora-felfogásából is határozottan kitűnik, hogy Batizi a magyar reformáció lutheri irányzatához tartozott, amit azért fontos hangsúlyoznunk, mert utóbb állítólag Kálvin tanainak követője lett, s a beregszászi zsinat (1552) cikkelyeiben ő is megegyezett. Az úrvacsorával kapcsolatban kátéja mindenestre így foglal állást: „Jézus Urunk az ő igéjének általa az bornak, kenyérnek személye [színe] alatt az ő bizony szent testét, szent vérét osztogatja minékünk, melyekkel minket emlékeztet az ő szent haláláról, hogy minket hitünkben megerősítsen és bizonyossá tegyen bűneinknek bocsánatjáról, üdvösségünkről és az örök életéről...”

Batizi András vallásos költeményei 1530–1541 között jelentek meg Jézus születéséről, Izsákról, Gedeonról, Jónásról, Zsuzsannáról stb. Pünkösdi éneke, a *Jövel, Szentlélek Úristen (Keresztyén énekeskönyv 743)* Luther éneke nyomán készült. Evangélikus gyülekezetekben gyakran könyörögnek ezzel a szép énekkel a „legdrágább ajándékért”. Húsvéti énekét is Luther példája nyomán írta, és valószínűleg Batizi fordította le Luther Márton „Nun bitten wir den heiligen Geist” kezdetű pünkösdi énekét *Jer, mi kérjünk Szentlelket* címmel.

Zenével Batizi már kassai tanító korában foglalkozhatott, több általa írt énekhez a dallamot is ő szerezte. Elsősorban azonban iskolamester volt. Nem annyira prédikálásával, hanem inkább tanításával tűnt ki, s ezt többféle formában végezte. Szépen ötvöződött tevékenységében a bibliai alap és a nemzeti műveltség. Munkássága így a hazai protestáns egyháztörténetnek és a hazai művelődéstörténetnek egyaránt értékes része.

● DR. BARCZA BÉLA

JÓNÁS PRÓFÉTA HISTÓRIÁJA – BATIZI ANDRÁS MŰVE (DEBRECEN, 1596)

barátság. Vele németországi útja után is levelezett. 1530 tavaszán kezdte meg zempléni működését. Mint tokaji lelkész részt vett az első, 1545-ös erdődi zsinaton (ott fogadták el az *Ágostai hitvallás* tanítását). Valószínűleg 1546 után halt meg.

Batizi András sokrétű munkásságából az utókor számára talán írásai a leg-

Kátéjának címe *Keresztyéni tudományról való rövid könyvecske* (Krakkó, 1550). Nagyon kelendő, népszerű értekezés volt, rövid időn belül három kiadást is megért. Jelenleg csak a második és a harmadik kiadásnak van meg egy-egy példánya a Nemzeti Múzeumban és a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárban.

Teher alatt...

Kínai keresztények között Dzsakartában

A világ számos országában él kínai kisebbség. Ázsia-szerte, az anyaországon kívül, különösen jelentős számú diaszpóra talált otthonra. Indonéziában az elmúlt évszázadok alatt vérrel-verítéssel küzdöttek megmaradásukért. A hárommillió kínai közösség jelentős része keresztény.

Dzsakarta, az egykori Batávia óvárosát – hazai mintára – a hollandok alakították ki. Kota negyed főterén egy csepp Európát láthatunk; az egykori kormányzati épületek ma már múzeumként szolgálnak. A hajdani városháza a történelmi múzeumnak ad otthont, az 1640-ben épült régi holland templomban a Wayang Múzeum, az árnyszínház gyűjteménye kapott helyet. Egy áprilisi vasárnap a téren igazi népnepélynek lehettünk tanúi, a világ minden részéről érkezők sétáltak a színes forgatagban. Ettek, ittak, hangosan beszélgettek, sokan nevetve álltak meg a híres holland ágyú testének végében megformált, fityiszt mutató kéznél. E jelképnek Ázsiában erotikus jelentése van, így az egykori löveg a gyermekáldásban reménykedő asszonyok búcsújáráróhelye is egyben.

A holland csatornák mentén, a romos kereskedőházakat elhagyva a tágas, emberekkel teli állomásépületen verekedtük át magunkat, és értük el az óváros egyik legfontosabb portugál műemlékét, a Gereja Siont, a „fekete portugálok” templomát. Az épületnek nincs imaház jellege, az egykori litográfián is inkább méretes udvarházhoz hasonlít; a tornyot harangláb pótolja. A városfalakon kívüli istenházát a portugálok és a Holland Kelet-indiai Társaság 1695-ben építtette az idehurcolt és bennszülött rabszolgák lelkipozására. Az erőviszonyok változásával a templomot a holland protestánsok kapták meg, a szolgástanban lévő hívek pedig áttérésük esetén szabadokká váltak. A *szabadság* szóból ered a templom másik neve: *Mardijkers*.

A templomkert a zajos metropolisz tiszavos útja mellett igazi oázis, a pa-

dok között lekopott sírkövek fekszenek. Itt talált örök nyugalomra Hendrick Zwaardcroon, Holland Kelet-India egykori kormányzója is. A politikus és katona

ját az ünnepnek. Mindenkinek megakadt a szeme rajtunk, odajöttek, kedvesen üdvözöltek. Egy idős hölgy az istentisztelet alatt gyakran mutatta meg a kínai énekeskönyvben, melyik zsoltárnál is tartunk.

A kotta önmagáért beszélt, a zenei „analfabétáknak” számokkal is odaírták a dallamot. A Kodály-módszeren nevelkedettek érdekesnek tarthatják e relatív szolmizációt. Emlékezetes volt egy fiatal nő tanúságtétele. Nagyon hosszasan be-

A portugál templom egykori ábrázolása

sokat tett a holland gyarmati uralom megszilárdításáért – amikor hatalma került veszélybe, nem válogatott az eszközökben.

Az ünnepnapon, kora délután jól esik az ülés a hús falak között. Az arányos templom ébenfa bútorait formózái (tajvani) mesteremberek készítették, az orgona is még az építés idejéből maradt a gyülekezetre. Az ablakon, református templomban szokatlan módon, nagy méretű Szűz Mária-kép szolgál egyben függönyül.

Közben érkeztek a hívek, kivétel nélkül kínaiak. Mindenki elegánsan öltözött, az idős hölgyek drága kínai brokát ruhákban pompáztak, a férfiak is megadták a mód-

szélt, arcán gazdag érzelmvilága tükröződött. A mondottakat egy másik testvér fordította más kínai nyelvjárássra. Egy úr odaült hozzánk, kedvesen beszélt a közösségről. Vasárnap két istentisztelet tartanak – mondta el –, a délelőttin mintegy száz hívő van jelen, főleg fiatalok, a délutánin ennél kevesebben, s inkább az idősek látogatják. Karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor vannak a legtöbben, e vasárnap is már a Szentlélek ünnepére való készüldés jegyében telik. Szoros kapcsolatot ápolnak más református felekezettel s – az ökumené jegyében – katolikus testvéreikkel is. ►

Hendrick Zwaardecroonnak, Holland Kelet-India egykori kormányzójának a sírja

A portugál templom

A jámbor kínai közösséget szemlélve érdemes visszatekinteni az itt élő kínaiak hányatott múltjára. Már a középkori kereskedelemben jelentős volt a kínaiak szerepe, a fűszer-kereskedelemben meghatározó volt. A maláj Malakka eleste után a kínaiak Jáva felé orientálódtak. Új hazájukban a portugál hittérítők révén találtak a keresztény hitre. A holland gyarmatosítók bejövetelével a konfliktusok is előtérbe kerültek. A Kelet-indiai Társaság monopóliumai, a csökkenő cukorárak, a kizsákmányolással együtt járó faji diszkrimináció miatt véres zavargások törtek ki, amelyek 1740-ben a „batáviai mészárlásba” torkolltak. A holland katonák tízezer kínait mészároltak le két hét leforgása alatt. A megszállók nem bíztak semmit a véletlenre: az „oszd meg és uralkodj” jegyében két dukát vérdíjat tűztek ki minden kínai fejére, így a többi etnikum is csatlakozott a genocídiumhoz.

Az 1960-as évek közepétől regnáló Suharto elnök rendszerét a kemény diktatúra jellemezte, a sikertelen puccsot követően a kommunistákkal való véres leszámolás a kínai kisebbséget is érintette. Az ideológiai különbségek mögött kemény gazdasági érdekek is meghúzódtak: a felerészben Jáván élő kínai kisebbség életszínvonala relatíve magasabb volt az átlagnál. Az ellentétek szítása az önkényuralom eszköztárában is előkelő helyen állt. Ennek nyomán a hagyományos kínai ünnepeket, fesztiválokat betiltották, nyomást gyakoroltak a kínai családokra, hogy az általánosan két-három szóból álló nevük helyett indonéz hangzá-

Wayang Múzeum, Dzsakarta (egykor protestáns templom)

sút vegyenek fel, s az egyéb megaláztatások is mindennapossá váltak.

A Kínai Népköztársaság nem nézte tétlenül a diaszpóra kálváriáját. Az anyaország irányítói „fasiszta hordának” titulálták Suharto rezsímjét; válaszul 1967-ben katonák vették körül a kínai nagykövetség épületét Dzsakartában, majd kiutasították a kínai diplomátákat az országból. Elvándorlási hullám vette kezdetét, sok tehetős üzletember menekítette ki vagyonát Indonéziából.

Az önkényuralom a hitéletre is kihatott. Az államfilozófiában meghonosított öt alapelv, a *pancsa sila* egyik tétele a vallással foglalkozik; a nemzeti címerben az aranycsillag az egy istenben való hitet szimbolizálja, így a konfucianus hit e szemléleten kívül rekedt. A rezsím erős nyomást gyakorolt a kínai lakosságra, hogy a muszlim vagy a keresztény vallást kövesse. Az erőszak nyomására a kisebbség inkább a kereszténységet választotta.

Napjainkban a 250 milliós indonéz lakosság tíz százaléka keresztény, a protestánsok aránya hét, a katolikusoké három százalék. A kínai lakosok körében egyes becslések szerint harmincöt százalék a keresztények aránya, más források ennek duplájával számolnak. Tény, hogy a diaszpórában a keresztények száma fokozatosan növekszik. Ebben része van a protestáns és a katolikus iskolák átlagot meghaladó oktatási színvonalának is.

A mai Indonéziában a hárommillió kínai közösség befolyása megnőtt. A suhartói rendszer bukását követően az indonéz politikai elit – gazdasági érdekeit is szem előtt tartva, a kínai többségű Szingapúr robbanásszerű fejlődését figyelve – gesztusokat tett a kínai kisebbségnek. 2004–2011 között a kereskedelmi miniszteri posztot a kínai származású Mari Elka Pangestu töltötte be, s talán nem véletlen, hogy Dzsakarta kormányzójá-

nak a kínai származású, protestáns vallású Basuki Tjahaja Purnamát választották meg 2014-ben.

Az indonéz kínaiak boldogulása továbbra is függ a két ország viszonyától. Indonézia a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének (ASEAN) alapító államként – mint nem érintett – közvetítői szerepet vállalt Kína és több állam területi vitájában. Kína nagy hatalmi törekvései viszont mára elérték a szigetországot is, legutóbb ez év januárjában egy halászlé vita mérgesedett el.

Egy kicsit messzire mentünk, térjünk vissza az egykori portugál templomba. Az isztentisztelet résztvevőinek hitét egykor a katolikus és a protestáns misszionáriusok alapozták meg, s teher alatt nőtt tovább a pálma. Gondoljunk rájuk is, ha betérünk Isten házába!

● CSERMÁK ZOLTÁN

„Úgy vagyunk, mint az egyszeri szerzetes”

Találkozás Lackfi Jánossal

Legutóbb a Luther-rajzfilm talán első elkészült epizódjának bemutatóján, az Evangélikus Hittudományi Egyetemen talákoztunk Lackfi Jánossal. Mostani beszélgetésünk színhelye a budapesti Tüskecsarnok, a július 7–10. között megrendezett „A föld sója” közép-európai keresztény találkozó helyszíne volt, ahol – alkotótársával, Richly Zsolt rendezővel együtt – Fabiny Tamás püspök faggatta a sorozat szöveggönyvének íróját. Mint a pódiumbeszélgetésben is kiderült, az elmúlt bő másfél esztendőben tovább „rajzolódott” a film, és sok minden történt a József Attila-díjas költő, író, műfordító, tanár életében is. (Sajnos időközben pótolhatatlan veszteség érte a régóta nagybeteg édesapját féltőn ápoló költőt: a szintén József Attila-díjas Oláh János e kézirat elkészültének hetében tért haza Teremtőjéhez. – K. D.)

– Hogyan kerül egyre közelebb és közelebb Luther Márton életéhez Lackfi János?

– Annak idején, a munka kezdetén úgy álltam hozzá: ez a hivatásom, az írásból és az írásnak élek, ez egy jó kis izgalmas feladat lesz. Luther nagyon komplex személyiség, és tanulmányozása során nagyon sok olyan kérdésre, amely engem is foglalkoztat a hittel kapcsolatban, választ lehet adni. Kiruccanás ez egy másik korba, és a nyelvi kihívások adta feladatot is szeretem. Olyannyira, hogy el is kalandoztam egészen archaikus dolgok felé... Ezeket aztán Fabiny Tamás és Richly Zsolt le is csiszolta, mondván: szóljunk a ma emberéhez. Az is igaz, hogy mindez egyre jobban beszűremkedett az életembe – vagy az életem ebbe a feladatba... A sok gyermeket nevelő Luther életének kísérése közben nekem is született egy hatodik gyermekem, a nagyfiam megházasodott, náluk megszületett az első unokám, majd férjhez adtam a legnagyobb lányomat, és ott is született egy unokám. Most, hogy a tizedik részen dolgozom, és lassan elérek Luther Márton halálos ágyáig, hát, most... édesapám haláltusáját asszisztáltam végig. Édesapámat, aki ugyanolyan dinamikus, erős, harcos, szenvedélyes ember, mint a reformátor, hihetetlenül legyengítette egy nagyon komoly betegség. Én az ő betegyánál üldögéltem, míg feleségem az apósom betegyánál... A lét teljessége a maga drasztikusságával

BAFFAY ZSÓFIA FELVÉTELE

valahogy „beleette magát” ebbe a sorozatba is, ami a mindennapjaim részévé vált.

– A pódiumbeszélgetés közben – nem kis derűtséget keltve az evangélikus szigeten – említette, hogy ön „pápista a kredóban”. Hogyan formálta át a hitét – szintén önt idézve: hogyan bontotta le a „felekezeti parvánjait” – ez a mindennapos közelség Luther Mártonhoz és a reformáció forrongó, színes, izgalmas világához?

– A forгатókönyvírást nem tudom folyamatosan csinálni, hiszen ezer más feladat is vár rám, mindig időutazással „nyergelek át” erre a történetre. De azért sosem esem ki a saját szerepemből. Bár én adom a szavakat, minden egyes szó az enyém, ami ebben a szöveggönyvben elhangzik, ám tulajdonképpen szinte

A LUTHER-RAJZFILM LÁTÁNYTERVEI

egyik sem... Mert valahonnan mindegyik jön. Egy régi pamfletből, egy történeti munkából, magának Luthernek a személyes szavaiból vagy akár középkori, még az ő korában is élő imádságokból. Szóval ez nagyon izgalmas és érdekes kaland a hagyománnyal. És hát tényleg azt kell, hogy mondjam: olyan történetekkel szembesülök, amelyek ma is aktuálisak! Könnyű ma szörnyülködni azon, hogy „ó, hát ez a reneszánsz pápai udvar, ez de korrupt volt, nahát, ezek milyen kéjszóvárak voltak egyházi személy létükre...” Ha egy picit továbbmegyünk, akkor már a saját mindennapjainknál vagyunk: egy pap, egy püspök milyen kocsival járjon? Milyen házban lakjon? Na és az egyszerű hívő – ő már lakhat kacsalábon forgóban? És akkor ott alszik a koldus a lábunk előtt... Akkor ez most hogy van? Mitől vagyunk mi keresztények – anyagi szempontból, érzelmi szempontból, és így tovább...? Hiszünk mi valójában, vagy van egy jó kis beidegződésünk, jó kis vasárnapi kereszténységünk? Hol tartunk mi a megváltottságunkban és a megváltatlanságunkban? Ez bizony nagyon húsba vágó történet, olyan, ami átnyúlik a feleke-

zeteken. Abban, hogy az én „felekezeti paravánjaimat” lebontsa, mindenképpen volt szerepe Luther Márton történetének. Én különösebben nem voltam sosem „protestánsfaló”, ráadásul magam választottam a katolikus hitemet tizennyolc évesen, előítéletet tehát nem örököltem. De tudatlanságot igen: ami a falon túl volt, az annyira nem érdekelt. Ennek a filmnek a munkálatai közben láttam, illetve amikor 2012-ben feleségemmel, Bárdos Júliával a házasság hetének az arcai voltunk, és számtalan különböző gyülekezetben megfordultunk, akkor láttuk, hogy „ugyanarról beszélünk” felekezeteken innen és túl. És a hitben ugyanannyi mindent nem értünk mi, katolikusok, evangélikusok vagy reformátusok. Okoskodunk, vitázunk az Isten dolgairól a rövidek eszünkkel. Úgy vagyunk, mint az egyszeri szerzetes, aki hadonászva sétál a kolostor belső udvarában, nem stimmel neki valami. Egy idősebb társa leszól: „Mi van, fiam?” „Hát – feleli amaz –, van itt egy teológiai probléma, amit sehogy sem értek.” „Gyere fel, fiam, megmagyarázom.” „Ó, hát megmagyarázni én is tudom – de nem értem!”

– A Luther-rajzfilm tíz epizódjához tíz kicsi drámát kellett írnia. Minket ezek majd fel fognak rázni, és a saját életünkre, hitünkre fognak rákérdezni? Az alkotói szándék szerint majd tükörré válnak?

– Nagyon remélem. A lehetőség nyitott! Az epizódok szórakoztatni is fognak, dinamika is lesz bennük, de olyan kis lépőköveket, olyan vonzó csalikot is elhelyeztünk ebben a történetben, hogy egyfajta intellektuális szórakozásként is működhesen. És persze nem tilos rajta utólag összehajolva gondolkodni, elmélkedni. Ha belemegyünk a történet bugyraiba, akkor tényleg lényegi kérdésekre és válaszokra találunk. Mélyebb csatornák is megnyílhatnak bennünk, ha hagyjuk, hogy az alkotók által elrejtett „időzített patronok” kidurranjanak.

● STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Elégedetlenség a jólétben

Miért elégedetlenkedünk, miközben jól élünk? címmel jelent meg egy cikk az amerikai *Forbes* magazin 1992. szeptember 14-i számában. Megtartottam ezt a számot, mert ami azt illeti, sem a cikk keletkezése előtt, sem azóta nem fordult elő, hogy az emberek ne így gondolkodtak volna. Valamilyen okból hajlamosak vagyunk életünk legszebb időszakában is azon kesereg-

arra, hogy valamikor a múltban jobban mentek a dolgok.

Az elégedetlenség keltése a jólét kel-
lős közepén azonban nem kizárólagosan a politika vagy a média szakterülete. Egyesek egyszerűen hajlamosak a pesszimizmusra, azaz mindig félig üresnek látják a poharat. Mások ezzel szöges ellentétben az eltökélt optimizmusra hajlanak, és azon a bizonyos rózsaszín szemüvegen keresztül látják a poharat félig telve. A filo-

rábban példa nélküli volt. A történelemben most először van karnyújtásnyira tőlünk a világ. Soha korábban nem volt ennyire könnyű dolga a kreatív, energikus és szorgalmas embernek, hogy vállalkozásba kezdjen.

És éppen ebben rejlik a titok: kreatív-
nak, energikusnak és szorgalmasnak kell lennünk. Nem várhatjuk ölbe tett kézzel, hogy a lehetőségek bekopogtassanak hozzánk, hanem kitartóan keresnünk kell őket, azután pedig megalkuvás nélkül végigvinni, amit elkezdtünk. Lelki szempontból pedig hitünknek és Istenbe vetett bizalmunknak még több okot kell adnia a túláradó optimizmusra. Így biztat minket a Biblia: „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,13) „Az én Istenem pedig be fogja tölteni minden szükségteket az ő gazdagsága szerint dicsőséggel a Krisztus Jézusban.” (Fil 4,19)

Tehát a kezdet a hozzáállásunkon és a jövővel kapcsolatos reménységünkön is áll. Pál apostol erre utalt, amikor így írt: „...amit vet az ember, azt fogja aratni is: mert aki a testének vet, az a testből arat majd pusztulást; aki pedig a Léleknek vet, a Lélekből fog aratni örök életet.” (Gal 6,7–8)

Profi fotósként a munkámban arra törekszem, hogy megtaláljam a legjobbat az emberben, és keressem a szépséget mindenben. Ez egyáltalán nem okoz gondot. Rájöttem, hogy ha a szépet és a különlegeset keressük mindenben és mindenki-
ben, könnyű rátalálni. Nekünk, keresztényeknek megvan a kiváltságunk – és felelősségünk –, hogy ezt a látásmódot képviseljük munkatársaink vagy ügyfeleink előtt is.

Amikor Jézus azt mondta: „Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város” (Mt 5,14), akkor

arra hívta minden egyes követőjét, hogy sugározzák fényét szeretetének, kegyelmének és a reménységnek akkor is, amikor a dolgok valóban sötétebbnek mutatkoznak. Késznek kell lennünk minden időben, hogy megmutassuk: életünk a nehézségek idején is, akkor is, amikor úgy tűnik, a dolgok rosszabbra fordulnak, gazdaggá válhat Jézus követésével.

● JIM MATHIS

Forrás: Monday Manna

ni, hogy a dolgaink rosszul állnak, vagy legalábbis rosszabbra fordulnak.

Úgy tűnik, a politikusok is felelősek ezért, hiszen idejük nagy részében arról beszélnek, mennyire rosszul él az egyén és a társadalom. Komoly ígéreteket tesznek, hogy mindent jobbra fordítanak – mármint ha megválasztjuk őket. Mind a hivatalos viselők, mind az erre törekvők arról biztosítanak, hogy ismét felvirágoztatják országunkat, burkoltan célozva ezzel

zófusok, akik kiváló szakértelemmel állnak mellénk, bármelyik látásmódot képviseljük is, azt bizonygatják, hogy igazunk van, akár arról vagyunk meggyőződve, hogy minden jobbra vagy éppen minden rosszabbra fordul. Mindig megtalálhatjuk, amit keresünk.

Ami engem illet, én a „félig tele” típusba tartozom. Igen, mindig lelhetünk okot a panaszkodásra, de a rengeteg lehetőség, amelyet ma megragadhatunk, ko-

Tusványos keresztény szemmel

Átutózva a Király-hágón azonnal csökken a hőmérséklet, de ezzel arányosan nő majd Székelyföldön a vendégszeretet. Tusnádfürdőre érve az ember más világba csöppen. Itt nincs kapkodás. A szervezés talán kicsit lassabb, mint bármely más fesztiválon, de végül minden megoldódik, mert segítőkészségnek nincs híja. A döcögő ügyintézés már csak azért sem veszi el a kedvet, mert az érkezőt hamar beszippantja a lángos- és kürtőskalácsillat, leginkább pedig a találkozó hangulata.

„Itthon voltunk, vagyunk, leszünk Európában” – ez volt a július 19–24. között megrendezett huszonhetedik bálványosi nyári szabadegyetem és diáktábor mottója. Találós, mert igaz, és mert a székelyek, erdélyi magyarok mellett itt – több mint hétszáz kilométerre Budapeستől – az anyaországból érkező is másodpercek alatt otthon érezheti magát. Az ember beleborzong a tudatba, hogy a Münchennel megegyező távolságban lévő székelyföldi városokban magyarul beszélhet a boltban, a benzinkútnál s a szabadegyetem minden egyes résztvevőjével. Mert kitartottak, megmaradtak, mert őrzik a nyelvet, és őrzik a hagyományukat.

Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy itt nincs rohanás, lökdösődés, idegeskedés, még a legnagyobb tömegeket vonzó koncerteken sem. Ha véletlenül egymásnak ütközés lenne, azonnal jön az „elnézést kérek” és egy mosoly. Ilyet itthon nemhogy fesztiválon, szórakozóhelyen, de még a metróban sem tapasztalunk... ▶

A tusványosi hangulathoz – a teljes tempóváltás és a fülünknek oly kedves szöfordulatok mellett – hozzájárulnak a szerteágazó programok is. Délelőtt akár áhítat, majd délutánig tartó előadások, beszélgetések, este pedig jobbnál jobb koncertek közül lehet választani. Mindemellett nézhettünk színházi előadásokat és stand-upot, és részt vehettünk vetélkedőkben is. Az esti zenei élményekre megtelik a völgy, de a délelőtti előadások is vonzanak érdeklődőket, persze más arányban.

A kisebb-nagyobb sátrakban zajló fórumoknak nagy részben a menekültkérdés, a keresztény Európa, az egyházak szerepe a kontinensen, Székelyföld jelene és jövője voltak a témái, ám tartottak beszélgetést a gazdaságfejlesztésről, agrárkérdésekről vagy épp arról, „hol a helye a nőnek”.

Keresztény Európa

A fősátorban rögtön a megnyitó utáni első előadásban terítékre került a menekültkérdés. Izgalmas volt hallgatni Da-

vid Campanale BBC-tudósító gondolatait. A hívő újságíró így fogalmazott a jelenlegi európai helyzetről: „Az emberekben a menekültkérdés, a gazdasági problémák, a kormányok rossz döntései miatt is düh

házak részéről. Ugyanakkor hozzátette: fontos, hogy a politikusok ne prédikáljanak, a papok pedig ne politizáljanak, akkor sem, ha a kettő összemosásához Kelet-Európában már hozzá vagyunk szokva.

Európa nemcsak hitbeli kategóriát jelent, hanem például viselkedéskultúrát is.

A kereszténységnek mint alapértéknek pedig meg kell nyilvánulnia társadalompolitikai kérdésekben és a nemzetpolitikában egyaránt.

van. Identitás és moralitás nélkül próbáltunk megoldani problémákat, de az így nem lehetséges. Vízió és értékek nélkül Európa halott.”

Németh Zsolt, az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke a fórumon azt is kifejtette, hogy a „keresztény Európa” nem vallási fogalom, hanem híd, melyet két irányból építünk: a politika és a keresztény egy-

Ugyanebben a panelbeszélgetésben Gulyás Gergely elsőként azt emelte ki, hogy a keresztény Európa nemcsak hitbeli kategóriát jelent, hanem például viselkedéskultúrát is. A kereszténységnek mint alapértéknek pedig meg kell nyilvánulnia társadalompolitikai kérdésekben és a nemzetpolitikában egyaránt. A prédikáló politikusokra reagálva a parlament alelnöke kifejtette:

szerinte egy politikus keresztény mivoltának a tettei alapján kellene kiderülnie. A melldőngető hitbizonygatás csak árt a kereszténységnek. „Polgári jó ízlés kérdése, hogy egy politikus ne beszéljen a hitéről, kivéve persze, ha olyan témájú beszélgetésen vesz részt” – tette hozzá Gulyás.

Hiányoztak az evangélikusok

Izgalmas beszélgetésnek ígérkezett az *Egyházak Európában* című kerekasztal is, de a református, katolikus és unitárius álláspont mellől fájóan hiányzott az evangélikus. Felvezetőjében Gonda László református lelkipásztor így fogalmazott: „Európa nem képzelhető el az egyházak és az általuk képviselt tartalom nélkül.” Ezért is lett volna fontos a felekezeti és akár a véleménybeli sokszínűség. Így azonban nemcsak ebben, de az esetleges építő kritikában, vitában sem lehetett része a közönségnek – ez talán az egyetlen szomorú pontja a szabadegyetemnek. Találónan fogalmazták meg a minap fiatalok a rendezvényen, hogy a humor és az önkritika hiányzik a mai magyar politikából, sőt a kormányból is, és ez Tusványoson feltűnhetett. Igazán kár érte, de szerencsére nem ez volt az utolsó találkozó...

Mindettől függetlenül a beszélgetésen Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke igazán érdekes gondolata

katokat osztott meg a jelenlévőkkel. „Kétezer év alatt csodálatos dolgokat hoztunk össze, most mégis háttérbe szorul az egyház, nagy az eltávolodás a gyökerektől. Eltávolodtunk egymástól Európában is, és nem csak hitbeli kérdésekben – fogalmazott a püspök, majd hozzátette: – Markáns témákról kell beszélnie az egyháznak, nem lehet hallgatni sem a menekültkérdésben, sem például a melegkérdésben.”

Kató Béla kiemelte, hogy a reformáció idején is azért jártak lelkesen templomba a hívek, mert tudták, hogy vasárnaponként a kérdésekre, problémáikra is kapnak válaszokat. Az egyháznak rá kell mutatnia arra, hogyan kell élni. Mint mondta, „ha a politikai pártok a keresztény programból vesznek át, azzal lehet azonosulni, de az egyház-

nak mindig a konstruktív ellenzék szerepében kell lennie”. Zárásként úgy fogalmazott: „Nagy felelősségünk van nekünk, keresztényeknek. Legyünk Európa lelkiismerete! Ne alkudjunk meg ebben! A gyülekezetek magját adó tízszázalékos kis hívő törzsből igenis újra lehet építeni mindent.”

Tánc és tanulság

Az esti koncertek után elmaradhatatlan a tánc, legyen az népi vagy modern. A sátrakból különböző stílusú zenék hallatszanak ki, de mindenhol telt ház van. Az egyik legérdekesebb helyszín a csűr, ahol mai slágerek szólnak, ám hajnalban minden további nélkül megszólal az *István, a király* egyik betétdala, és a közönség teli torokból, kívülről éneklé a sorokat. Kéves ehhez fogható élménye lehet ma az embernek, hozzátevé, hogy a csűr gerendáiról közben lógnak a kimelegedett táncosok kabátjai – ruhatár híján (nincs is rá szükség) mindenki feltalálja magát.

Bár Tusványos a Pro Minoritate Alapítvány és a romániai Magyar Ifjúsági Tanács rendezvénye, egyértelműen politikai párt-hoz, konkrétan a magyarországi Fideszhez köthető. Lehet ezen felhorkanni, de jelenleg ez az egyetlen párt képes ennyi embert összefogni, nekik minőségi programokat, szórakozást kínálni, mindezt csodálatos környezetben, remek emberek társaságában. A medve pedig – ahogy a székely mondás tartja – idén sem volt játék, hiszen többször is átsétált bocsokkal vagy nélkülük a város központján. Mást ezért nem is kívánhatunk a rendezvénynek és a szervezőknek: vegyék komolyan a párbeszédet és a humort is – ahogyan a medvét.

● KÉZDI BEÁTA

FOTÓK: TUSVANYOS.RO

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

500
NAP IMÁDSÁG
REFORMÁCIÓÉRT

„Ha segítségül hívtok, és állhatatosan imádkoztok hozzám, akkor meghallgatlak benneteket.”
(Jer 29,12)

Kérjük egyházunk népét, hogy imádságaikkal kapcsolódjanak be az „500 nap imádság az egyházért” mozgalomba, amely 2016. június 18-án indult, és 2017. október 31-ig tart.

Zárva az országos iroda. Tájékoztatjuk a kedves testvéreket és tisztelt partnereinket, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának (Budapest IX., Üllői út 25.) szokásos nyári leállására augusztus 1. (hétfő) és augusztus 12. (péntek) között kerül sor. Az iroda ez alatt a két hét alatt zárva tart, az ügyintézés szünetel. Az első munkanap augusztus 15., hétfő.

KRÁMER GYÖRGY *országos irodaigazgató*

Continental Singers-koncert. 2016 nyarán ismét útnak indul a Magyar Continental Singers. A modern keresztyén gospelzenét játszó együttes augusztusban kezdi meg országos turnéját, különleges dicsőítő zenei programmal. Az 1985 óta fellépő zenészek közel ezerhatszáz koncertet adtak, és számtalan turnét szerveztek fennállásuk harmincegy éve alatt. Céljuk: hirdetni az evangéliumot, bátorítani az embereket és elmondani Isten üzenetét a Biblia szavain keresztül. Mindezt modern zene, színpadi tánc, prózák, jelenetek és egy nagyszerű koncert keretében. Szeretettel várunk mindenkit Budapesten, a zuglói evangélikus templomban augusztus 17-én 19 órától.

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Zárva a könyvesbolt. Értesítjük kedves vásárlóinkat, partnereinket, hogy az evangélikus könyvesbolt (1081 Budapest, Kiss József utca 2/A, tel.: 1/411-0385) augusztus 1. és 14. között zárva tart. A kiadó webáruháza (www.lutherkiado.hu/bolt) ez idő alatt is változatlanul üzemel, azonban a megrendeléseket augusztus 15. után tudjuk teljesíteni. Köszönjük szíves megértésüket!
Luther Kiadó

Nyitott templom éjszakája Pusztaföldváron. Augusztus 12-én, péntek este ismét megrendezzük különleges templomi estünket a pusztaföldvári evangélikus templomban 18 és 24 óra között. Ízelítő a programból: interaktív istentisztelet, fotókiállítás Bőjte Csaba gyermekeiről, bibliai játékok, meditációs toronytúra a csigalépcsőn, bibliai papírszínház, zenés összeállítás klasszikus költők istenes verseiből, Nyitott templom kávéház. Bővebb információ: www.fb.com/pusztafoldvarievangelikus.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. Több mint harminc év referenciával. Bede László, telefonszám: 06-30/943-5089.

Evangélikus Élet-előfizetés jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves előfizetéshez egy, fél éveshez két, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék.

Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran.hu címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy 06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: egy hónapra 1195 Ft; negyedévre 3575 Ft; fél évre 7150 Ft; egy évre 14 300 Ft.

Fetás görögdinnye-saláta

Elkészítés

A dinnyét kivágjuk a héjából, kimagozzuk, felkockázzuk, majd rámorzsoljuk a sajtot. Ráfacsarjuk a lime levét, sózzuk-borsozzuk, meglocsoljuk olívaolajjal, és megszórjuk az összevágott mentával. ● M. T. ZS.

Hozzávalók

(2 személyre)

fél kg görögdinnye
15 dkg feta sajt
egy zöld citrom leve
só, bors
olívaolaj
egy kis csokor
friss menta

Író étvágyati!

Sarlósfecske

Magyar neve nem szerencsés, mert nem fecske, de még csak nem is énekesmadár, az Amerikában élő kolibrikkel tart rokonságot. A levegőben sarló alakú szárnyai jellemzik. Tollazata füstfekete, csak a torka szürkésfehér, lábai rövidek, járásra alkalmatlanok, csak kapaszkodni tud velük. Hím és tojó hasonló színe-

zetű. Afrikában, a Szaharától délre telet, onnan április végén, május elején érkezik a Kárpát-medencébe, ekkor bukkan fel a városokban. Eredetileg faodúkból, sziklarepedésekben fészkel, mára a települések lakója.

Szívesen költ többedmagával, ilyenkor mindenkinek feltűnik a házak között sivítva repülő kis csoport. Fészket fal üregekben, tetőszerkezetek

zugaiban, panelházak réseiben építik. Földre soha nem szállnak, az építőanyagot, pihetollakat, papír- és szövetfoszlányokat, fűszálakat a levegőben kapják el. A fészket ragadós nyákuk tartja össze, a csészét benne forgolódva alakítják ki.

A tojó május második felében rakja le két-három fehér tojását, amelyeken a pár felváltva kotlik. A fiókák tizen-nyolc-húsz nap alatt kelnek ki. Az első héten valamelyik szülő folyamatosan melengeti őket, később már csak éjszakára marad egyikük a fészkekben.

A sarlósfecskék a fecskékhez hasonlóan a levegőben vadásznak, az elkapott rovarokat a torokzacskójukban gyűjtik össze. Mogyorónyi gombócot formáznak belőlük, és ezt dugják a fiókák torkába. A már tollasodó fiatalok hűvös, esős időben, amikor a levegőben nincs rovarmozgás, és a szülőknek messzire, akár több száz kilométernyire kell repülniük táplálékért, egyfajta dermedt állapotba kerülnek. Testhőmérsékletük alig másfél Celsius-fokkal marad a külső hőmérséklet felett, így energiát takarítanak meg, hogy sikerüljön átvészelnük a kedvezőtlen időszakot.

A fiatalok a kirepülés után nyomban önállóan vadásznak. Ettől kezdve folyamatosan a levegőben vannak, az éjszakákat a magasban, akár háromezer méteren keringve töltik, nem szállnak le a telelőterületeken sem. A mieink augusztusban indulnak dél felé, később már az északabbról átvonulókat látjuk.

• SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Milyen súlyú egy sarlósfecske?
2. Hány napig maradnak a fészkekben a fiókák?
3. Hány kilométert repül egy sarlósfecske naponta a fiókaetetés idején?

RAJZ: BUDAI TIBOR

A sarlósfecskék igen gyorsan repülnek, és általában nagy magasságban vadásznak, nem könnyű őket lefényképezni. Ha neked mégis sikerül, akkor a képet feltétlenül küldd be a szerkesztőségbe. Címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

Megfejtések: 1. 40 gramm (összehasonlításként: a füstifecske 20 gramm), 2. 40-42 napig, 3. Akár 800 kilométert.

Töprengő

Nézz föl! Egyszer egy hittantábor első napján azt a feladatot kapták a résztvevők, hogy járják be a területet fölfelé nézve. Közben jegyezzék föl, mi mindent vesznek észre, amire egyébként oda sem figyelnének. Ebből kiindulva az imádságról beszélgettünk: amikor imádkozunk, „föltekinünk” Istenre.

Olvasd el *Lukács evangéliumából* a 18. fejezet 9–14. versét! Két emberről van szó, akik imádkoztak, de mindketten „lefelé néztek”, csak nem egyformán. Egyikük csak képletesen, úgy, hogy a többieket lenézte, saját magát pedig hibátlanak gondolta. A másik férfi épp ellenkező okból nézett lefelé. Hogy miért? (A választ a rejtvényben találod.) Ő azonban ezután lelki értelemben fölemelhette a tekintetét: átélhette, hogy Isten szívesen fogadta imádságát, és megbocsátotta bűnét.

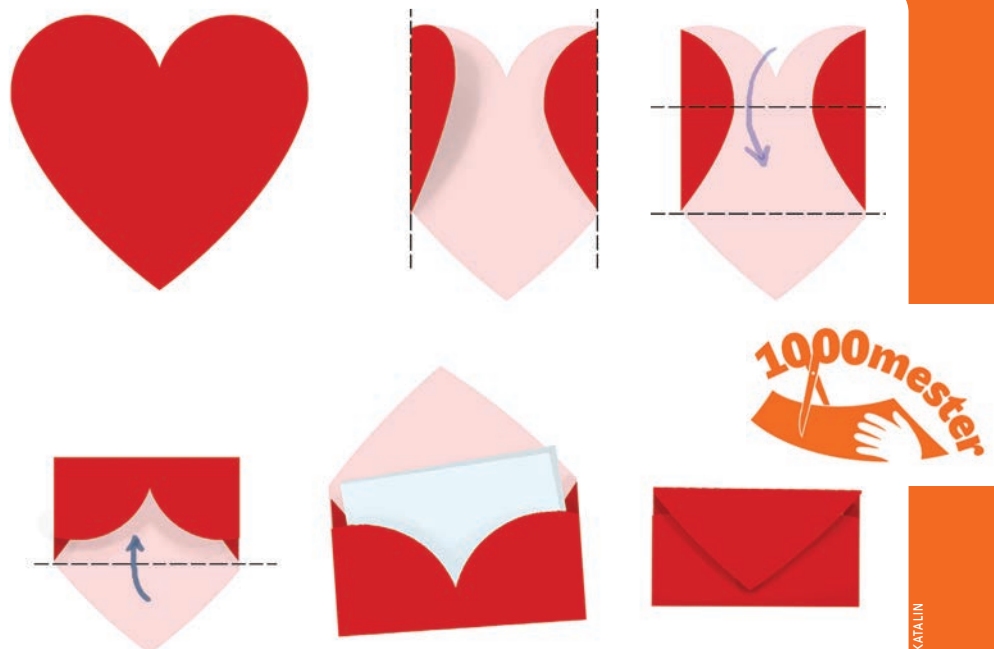
► Téged milyen kérdés foglalkoztat? Ha megírod, a *Töprengő* szívesen keresi veled együtt a választ.

Fogom a kezeid

Mennyei Atyám! Köszönöm, hogy te mindig szívesen beszélgetsz velem. Akkor is, ha örülök, és jól sikerülnek a dolgaim, de akkor is, ha valamiért lógatom az orromat. Szeretsz akkor is, ha szegyenkezem, és van időm, türelmed, hogy megbeszéljük és helyükre tegyük az elrontott dolgokat. Szegyenemet elteszed a hátad mögé, hogy könnyű szívvel indulhassak tovább. Ámen.

► Keresd meg az egyforma színű és betűtípusú szótagokat! Ha helyes sorrendbe állítod őket, megtalálod a választ a kérdésre: miért is nézett lefelé a példázatban a második ember. Ki volt ő? Melyik oldalon áll a képen? A helyes megfejtést szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorsozunk ki. Neved mellett életkorodat is tüntesd fel!

► A szív alakú borítékba beleírhatod vagy -rajzolhatod Istennek szóló gondolataidat. De küldhetsz benne kedves üzenetet másvalakinek is, akit szeretsz.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 7.) *Egy a ti tanítótok: a Krisztus.* Mt 23,10 (Jer 2,28a; Lk 18,9–14; Ef 2,4–10; Zsolt 119,41–48) Krisztus az igaz mester. Ő az, aki életünk legfontosabb kérdéseivel úgy foglalkozik, hogy közben tanításához mindvégig fedezetet ad személye és pályája. Krisztus az evangéliumokban istenes életre tanít a zsidó hagyományokból kiindulva, miközben mindenféle vallásos pózt elutasít. Hitet elsősorban a szeretet radikális gyakorlatával ébreszt: ebben rejlik egyetemessége és ereje. Olyan tanítványságra hív, amelyben próbák és botlások közben is bizalmat szavaz. Ezért pótolhatatlan műve és tanító szerepe. Bizonytalankodásaink közben is szelíden szólít: „Kövess engem!” (Mt 9,9)

Hétfő (augusztus 8.) *Most azonban, miután megismertétek Istent, vagy még inkább: Isten ismert meg titeket, hogyan lehetséges az, hogy ismét visszatértek az erőtlén és szegény elemekhez?* Gal 4,9 (Zsolt 33,16; Mt 23,1–12; Mk 7,24–30) Természetes viszonyulásunk szerint szűkebb és tágabb környezetünkben is gyakran túlzott jelentőséget tulajdonítunk bizonyos személyeknek, dolgoknak vagy jelenségeknek. Ilyenkor hozzáállásunkban abszolutizálva fordulunk a relatív jelentőségű, „erőtlén és szegény elemekhez”. A galatákkal együtt mi is kapjuk a figyelmeztetést: egyedül az élő Istent imádd és szeresd teljes lényeddel, akit Jézusban, a Lélek által ismertél meg! Máshoz ne ragaszkodj teljes odaadással! Aki az evangélium által megismerte Istent, abban a természetfölötti válik életrendezővé. Ahogyan Isten ismer minket, abban mindig reménységet találhatunk. Erőtlén pillanatainkban, földhözragadt gondolataink közben is.

Kedd (augusztus 9.) *Ezt mondod: Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire. De nem tudod, hogy te vagy a nyomorult, a szánalmas és a szegény, a vak és a mezítelen.* Jel 3,17 (2Móz 10,3a; 1Sám 17,38–51; Mk 7,31–37) Paradox módon gazdagságában is elszegényedés jellemzi a megszólított közösséget. A „gazdagság csapdájába” került laodíceai gyülekezet a hét kisázsiai közösség egyike, kórképéhez langymeleg önhittség is kapcsolódik. Az „elég vagyok önmagamnak” érzése bárkit megkísérthet ma is, vagyoni helyzettől függetlenül, szem elől tévesztve legfontosabb kapcsolatainkat és felelősségeinket. Vakká, szánalmasá és mezítelenné tesz az önmagáért való lét „luxusa”. Mert megfoszt a tisztánlátás és a lelkiekben tartalmas élet örömétől.

Szerda (augusztus 10.) *Jézus [...] így szólt hozzá: Zákeus, jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom. Ekkor sietve lejött, és örömmel befogadta.* Lk 19,5–6 (Zsolt 40,17a; Jn 8,3–11; Mk 8,1–9)

Zákeus Jézust szeretné látni, amint áthalad fügefája alatt. Jézus azonban sokkal többet lát: egy embert, aki végre azzá lehet, amit a neve jelent: tiszta és ártatlan. Ehhez azonban nem elég áthaladnia és rápillantania. Meg kell érkeznie hozzá, a házába, „...*hogyan megkeresse és megtartsa az elvesztettét*” (Lk 19,10), Zákeus becsületét, a becsületes nevét. Amelyet Jézuson kívül már senki sem vett komolyan. Ezt a megváltó találkozást, ezt a Jézust fogadja be örömmel Zákeus. Többé nem vagyona és az őt érő előítéletek szerint cselekszik, hanem viszonyért ártatlansága mozgatja.

Csütörtök (augusztus 11.) *Amikor az Úr meglátta az asszonyt, megszánta, és így szólt hozzá: Ne sírj! Azután odalépett, és megérintette a koporsót. Akik vitték, megálltak, ő pedig így szólt: Ifjú, neked mondom, kelj fel!* Lk 7,13–14 (Zsolt 80,20; 1Pt 5,1–5; Mk 8,10–21) Ahol őrt áll a gyász, ott általában elakadnak a szavak, és nincs miért közbeavatkoznunk a fájdalom menetébe. Jézusnak van hatalma arra, hogy a számunkra lezárt, fájdalmas helyzetekben is életre keltő, feltámasztó szeretetét gyakorolja. Lelki halálból, holtpontra jutott kapcsolatból, szociális elszigeteltségből is fel tud támasztani. Észrevesz, szólít és érint. Akkor is, amikor sírja közelében toporgunk, éppen őt keresve.

Péntek (augusztus 12.) *Az ő isteni hatalma megajándékozott minket mindazzal, ami az életre és a kegyességre való.* 2Pt 1,3 (1Kir 8,58; Lk 22,54–62; Mk 8,22–26) Életrevaló – emlegetjük, ha valaki képes helytállni az életben. Hogyan kapcsolódik ehhez kegyességünk? Az apostoli tanítás szerint úgy, hogy aki a hit ajándékában részesült, az erősödjön meg elhívásában is: az emberséges hit és a szeretetlenség kegyesség gyakorlatában. Különösen is fontos ezt meghallanunk egy olyan korban, amikor a kegyetlenkedő vallásosság csapdájáról egyre több hírünk és élményünk van. Az életidegenné transzformáló kegyesség ellenpontja maga Jézus és az ő műve.

Szombat (augusztus 13.) *Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszástól.* 1Jn 1,9 (Jón 3,9; Ézs 26,1–6; Mk 8,27–33) Kiemelkedő apostoli tanítás ez, a bűnvallásra, a gyónásra felkészítő liturgiánk állandó idézete. Vajon hányszor jutott el hozzánk a lényege? Amelyben a gyónás összekapcsolódik a tisztítás ígérétevel. Egyetlen feltétellel: ha teret engedünk Istennek, aki mint hű és igaz társ szegődik hozzánk. Csak azért, hogy terheinken könnyítsen, békéltető jelenlétével oldjon, bűnbocsátó hatalmával tisztítson. Valójában elegendő mindehhez ennyi: nekünk kegyelme – neki szívünk alázata.

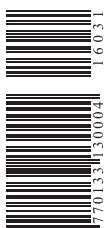
● ARADI GYÖRGY

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. Előfizetés: kiado@lutheran.hu.
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sador.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap ígéje (mariann.matrai@lutheran.hu), LACKNERÉ PUSKÁS SÁRA – Gyermeknek (keszniegyul@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: Kiss TAMÁS.

Ára: 450 Ft

Kérdések és feleletek

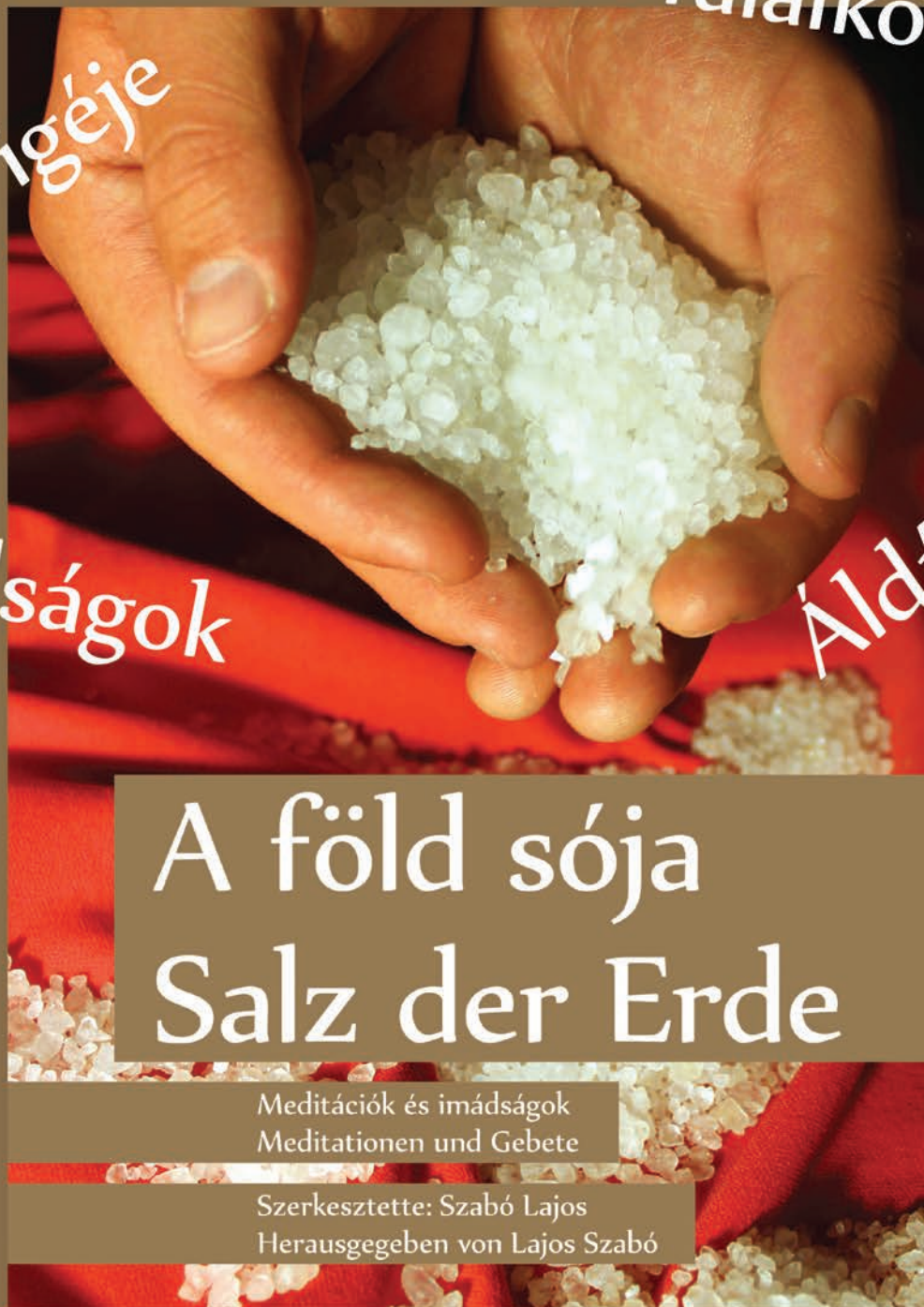
Útravaló

Találkozás

Isten igéje

Imádságok

Aldások

A föld sója Salz der Erde

Meditációk és imádságok
Meditationen und Gebete

Szerkesztette: Szabó Lajos
Herausgegeben von Lajos Szabó

1250 Ft

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON

Evangelikus könyvesbolt: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/a
nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
levelezési címünk: Luther Kiadó 1085 Budapest, Üllői út 24.

Mi van a kezében?

10. balatonnet

2016. augusztus 17–21., Balatonszemes

Keresztény felekezeti közti találkozó
minden korosztálynak
gyermek-, tini- és ifiprogramokkal

A dicsőítést **Mike Sámuel** és barátai vezetik.

Misszió Expó, kulturális és külmisziói est,
koncertek, táncház, szemináriumok,
délutánonként **NETBeach**

www.facebook.com/balatonnet
www.balatonnet.hu

Főelőadó: **Efraim Tendero**,
az Evangéliumi Világszövetség főtitkára

Magyar előadóink:

Sándor Frigyes

Piszter Ervin

Bódis Miklós

Tóth Sándor

balatonnet

NEMZETKÖZI EVANGÉLIUMI TALÁLKOZÓ